

Skötselplan för

Örby ängar naturreservat

i Helsingborgs stad

HELSINGBORG

DNR 03383/2007
Fastställt 2010 11 24

Helsingborgs kommungräns markerat med svart linje och Örby ängar markerat med stjärna.

Diarienummer: 03383/2007

Planförfattare: Strategisk planering, Stadsbyggnadsförvaltningen

Layout: Birgit Müller

Kartbearbetning: Christina Andersson

Omslagsfoto: Ulf Blomkvist - Klintsnyltrot med åkerhumla (Orobancha elatior och Bombus pascuorum)

Innehållsförteckning

1. Syfte med reservatet	4
2. Bakgrund.....	5
3. Beskrivning av området.....	7
3.1 Administrativa data	
3.2 Historisk markanvändning	
3.3 Nuvarande markanvändning	
3.4 Områdets bevarandevärden	
3.4.1 Kulturhistoria	
3.4.2 Geologi	
3.4.3 Hydrogeologi	
3.4.4 Biologi	
3.4.5 Rekreation och friluftsliv	
4. Bevarandemål och skötselåtgärder.....	18
4.1 Skötselområde 1 – Slänten 3 ha	
4.2 Skötselområde 2 – Slätterängarna 6 ha	
4.3 Skötselområde 3 – Betesmarken 13 ha	
4.4 Skötselområde 4 – Fuktlövskogen 17 ha	
4.5 Skötselområde 5 – Strandheden 12 ha	
4.6 Skötselområde 6 – Ruderatmark 1 ha	
4.7 Skötselområde 7 – Åker 0,5 ha	
4.8 Skötselområde 8 – Våtmark/damm 0,5 ha	
4.9 Övriga ytor	
5. Rekreation och tillgänglighet.....	23
6. Dokumentation och uppföljning.....	24
6.1 Uppföljning av bevarande- och kvalitetsmål	
6.2 Sammanfattning och tidsplan för planerade åtgärder.	
7. Referenser.....	25
8. Kartor.....	25
Karta 1. Avgränsning av naturreservatet	
Karta 2. Skötselområden	
Karta 3. Rekreation och tillgänglighet	
Karta 4. Hundbad och tångrensning	
Karta 5. Vattenskyddsområde Örbyfältet	
Karta 6. Blyföroreningar på Örby ängar	
Karta 7. Fastighetsgränser	

Bilaga

Artlista över funna arter inom naturreservatet

1. Syfte med reservatet

Syftet med Örby ängar naturreservat är att bevara och utveckla ett tätortsnära natur- och rekreationsområde med höga natur- och kulturmiljövärden. Naturreservatet syftar också till att uppnå lokala och nationella miljömål, främst ett rikt växt och djurliv, ett rikt odlingslandskap, hav i balans och levande kust och skärgård samt myllrande våtmarker.

Syftet ska tryggas genom att:

- bevara områdets mosaik av värdefulla livsmiljöer såsom strandhedar, ängs- och hagmarker med varierande fuktighet, lövskogar och småvatten. Växt- och djursamhällen som är karaktäristiska för dessa livsmiljöer, samt ovanliga och hotade arter, ska ges goda förutsättningar att fortleva i området genom framförallt slåtter och bete.
- tillgodose friluftslivets behov genom promenad- och cykelstråk, tillgång till stränder, grillplatser, ridstigar och parkeringar. Besökare ska kunna se och uppleva reservatets typiska miljöer och arter, få information genom skyltning, samt ges möjlighet att medverka till dess skötsel vid slåtterdagar och liknande evenemang.

Stejleplatsen i den sydvästra betesmarken, skötselområde 3b, se karta 2.(foto: Fredrik Bengtsson)

2. Bakgrund

I Helsingborgs naturvårdsplan (1992) beskrivs Örby ängar ha högsta naturvärde, så högt att naturreservat bör övervägas med avseende på den rika florán och faunan. Även Skåne läns naturvårdsprogram (1997) anger Örby ängar som ett område med särskilt höga naturvärden på grund av geologin, naturtyperna, florán och faunan, landskapsbilden och värdet för det rörliga friluftslivet.

I stadens översiktsplan (2010) är Örby ängar ett av de områden som föreslås skyddas som till exempel naturreservat. Området ingår i ett övergripande natur- och kulturstråk. I dessa stråk ska man bland annat utveckla och skydda utpekade naturområden och kulturmiljöer. Örby ängar ingår som helhet i riksintresse för naturvård och kustzon enligt 4 kap 1 § miljöbalken. Området omfattas av strandskydd 7 kap 13-18 §§ miljöbalken och ingår delvis i ett vattenskyddsområde.

Den statliga utredningen ”Skydd av tätortsnära grönområden för friluftsliv och naturvård” pekar ut ett större område, där Örby ängar är inkluderat, som skyddsvärt (Skåne i utveckling 2003:60, Länsstyrelsen i Skåne län). Utredningen har fått till följd att Helsingborg beviljats lokala naturvårdsbidrag för projektet ”Skydd av tätortsnära grönområden genom upprättande av naturreservat”, där Örby ängar ingår.

Helsingborgs stads lokala miljöprogram anger ”Hållbar planering och skötsel” som ett av de prioriterade områdena. Här ingår de lokala målen ”Värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas”, ”Den biologiska mångfalden förstärks” och ”Närheten till kommunikationer och rekreatiomsområden är god”, som ytterligare motiverar ett formellt skydd av Örby ängar.

Naturreservatet Örby ängar bidrar till att uppnå lokala och nationella miljömål, främst ett rikt växt- och djurliv men även ett rikt odlingslandskap, hav i balans, levande kust och skärgård och myllrande våtmarker.

Strandheden skötselområde 5, se karta 2. (foto: Matilda Björkheden)

Naturreservatet Örby ängars avgränsning, ortofoto 2007

3 Beskrivning av området

3.1 Administrativa data

Områdets namn:	Örby ängar
Skyddsform:	Naturresevat
Beslutsdatum:	2010-12-14
Fastigheter:	Rya 17:1 (del av), Vassen 1, Örby 18:1 (del av), Örby 18:13-14, Örby 18:22 (del av), Örby 18:24, Örby S:1 (del av)
Markägare:	Helsingborgs stad, privat
Förvaltare:	Helsingborgs stad
Län:	Skåne län
Kommun:	Helsingborg
Socken:	Raus socken
Vegetationszon:	Nemorala zonen
Naturgeografisk region:	Skånes sediment- och horstområden, region 7
Läge:	Ca 7,5 km söder om Helsingborgs centrum
Kartblad:	Terrängkartan: 507 Helsingborg (1:50 000) Fastighetskartan: 62 D 0fN Råå (1:12 500) 62 D 0gN Fjärestad (1:12 500)
Gränser:	Området är markerat med streckad linje på kartan i bilaga 1
Dikningsföretag:	”Dikningsföretag Pålstorps och Örbys ägor år 1914”, akt L362, socken 237: Raus”.

Arealer:	Totalt ca 91 ha, varav 57 ha land och 34 ha hav		
Markslag:	Lövskog:	17 ha	
	Betesmark:	13 ha	
	Strandhed:	12 ha	
	Slättermark:	6 ha	
	Fotbollsplaner:	3 ha	
	Åker/vall:	0,5 ha	
	Våtmark/damm	0,5 ha	
	Ruderatmark:	1 ha	
	Parkeringsplats:	1 ha	
	Tomtplats, övrigt:	2 ha	

Prioriterade bevarandevärden:

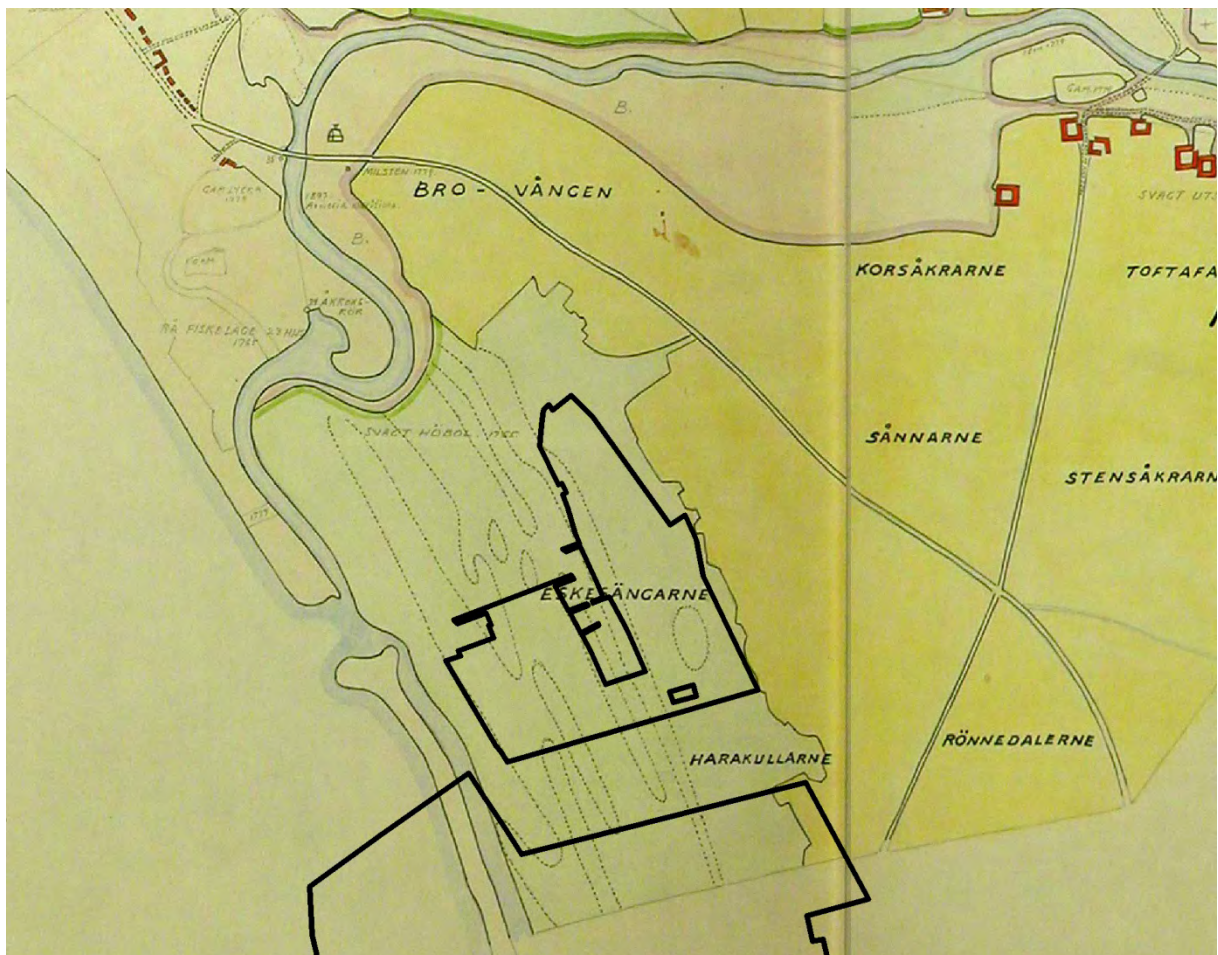
Markslag:	Betesmark, slätteräng, våtmark, fuktlövskog, sandstrand
Naturtyper:	Permanent sanddyner med örtvegetation, borsttåtelhed, ljungkråkbärhed, högörtäng
Strukturer:	Stenmur, åkerholme, rasbrant, våtmark
Arter:	Klintsnyltrot, rulljordstjärna, vädssandbi, större agatsnäcka

Skötselplanen bör revideras inom 20 år från det den är beslutad. Skötselriktningen är satt med det tidsperspektivet och med de sköselförutsättningar som gäller vid planens beslut. Skulle förutsättningarna för skötseln förändras avsevärt bör skötselplanen revideras därefter.

3.2 Historisk markanvändning.

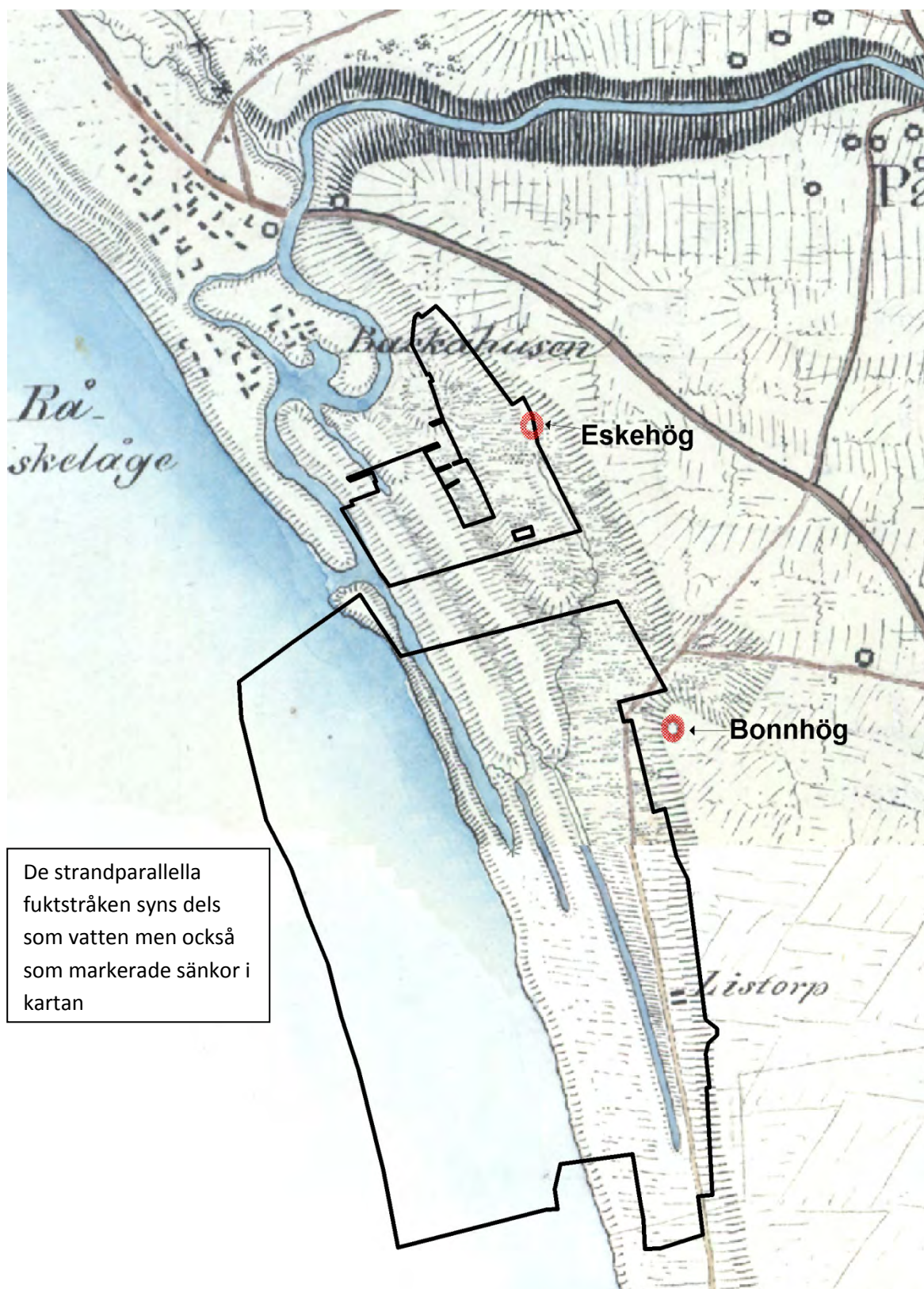
Örby ängar har utnyttjats av människor under mycket lång tid, kanske ända sedan yngre järnåldern (500-1050 e kr). Inom reservatsområdet finns fornlämningar i form av två brons- järnåldershögar, betecknade Bonnhögen och Eskeshögen. Från järnåldern och fram till mitten av 1800-talet användes områden som hade rörligt mineralrikt grundvatten nära markytan för slättermarker. Vattnet gör att markerna får ny näringstillförsel varje år då dessa översvämmas, vilket i sin tur genererar en bra avkastning i form av hö från ängarna. Örby ängar har varit, och är fortfarande, genomkorsat av strandparallella fuktstråk. Den omfattande dräneringen och utdikningen som påbörjades under 1800-talet ledde till att 95 procent av våtmarkerna i Helsingborgs kommun torrlades för att kunna odlas upp. Att Örby ängar inte har påverkats i lika hög grad, beror sannolikt på den genomsläppliga marken i kombination med det utläckande vattnet från Örbyfältet.

Markhistorikern Mårten Sjöbeck studerade området i mitten av 1930-talet och hans avritning av lantmäterikartorna från 1761 och 1765 visar hur området utnyttjades under 1700-talet. Områdena från Råån och söderut betecknades Eskesängarne, Harakullarne, Bonnhögsängen, Söndre ängar, Norra liaängarna och Södra liaängarna. Strandmarken söder om Råå fiskeläge tillhörde bönderna i Pålstorp, vilka hade betesrätt på strandängarna för sina djur på Örbyfältet.

Mårten Sjöbecks avritning av karta från 1760. Endast den norra delen finns tillgänglig. Svart linje markerar naturreservatsgräns. Gul färg markerar odlingsmark som sammanfaller med de sandiga och lätta jordarna på Örbyfältet. Ljusgrön färg är ängsmark och beige färg markerar den betade utmarken.

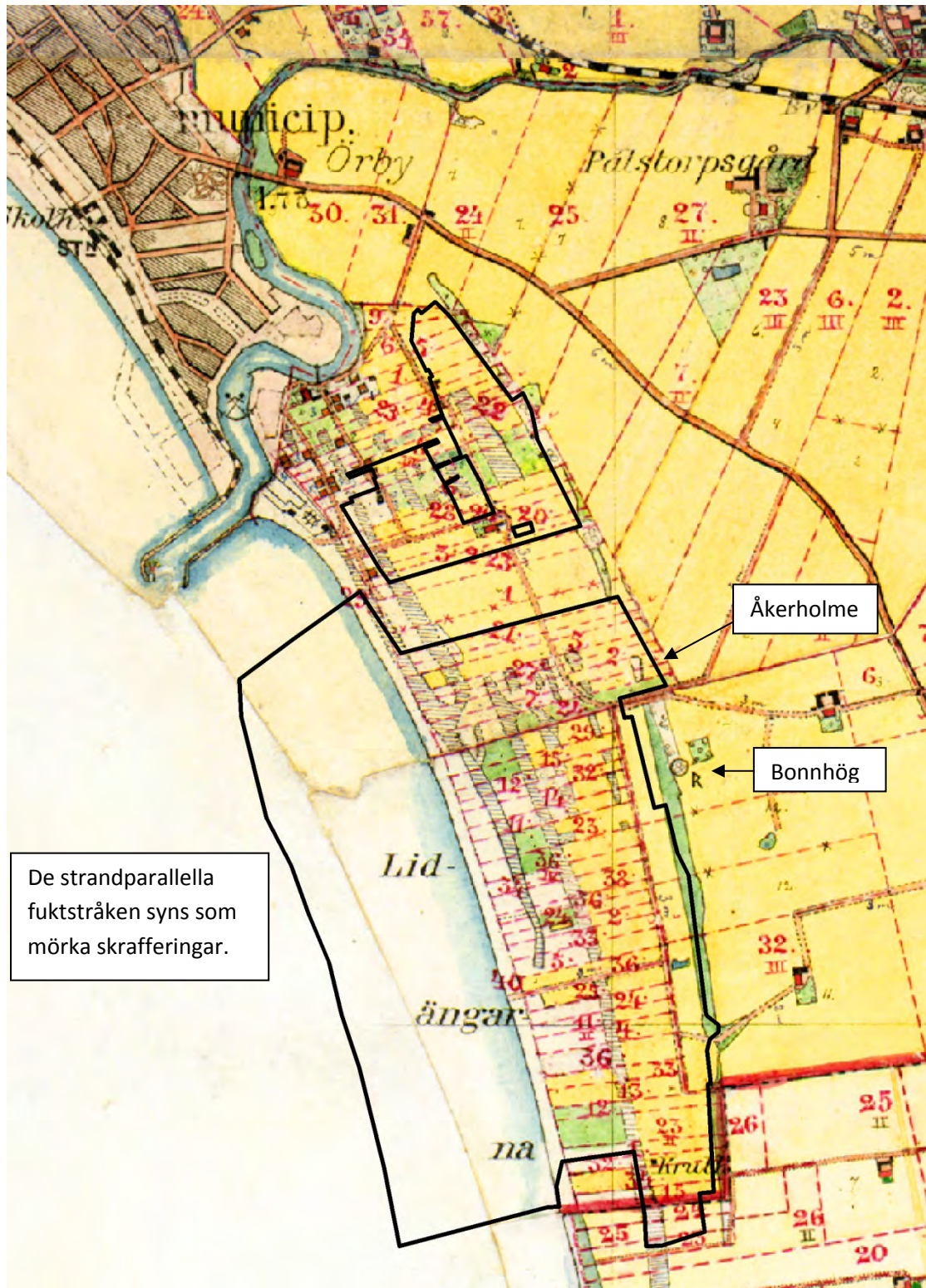
På både den Skånska rekognosceringskartan från 1810-talet och 1760 års karta syns de parallella fuktstråken tydligt. Man ser även att Råån mynnade i ett sydligare läge än nu. De båda gravhögarerna Bonnhög och Eskehög är markerade i efterhand på kartan.

De strandparallella fuktstråken syns dels som vatten men också som markerade sänkor i kartan

Skånska rekognosceringskartan 1812-1815. Svart linje markerar naturreservatsgräns.

Häradsekonomska kartan från 1910-talet visar att området var uppdelat i många smala ägoskiftet som då benämndes som Lidängarna. Detta förhållande skiljde sig från omgivningen där större brukningsenheter dominerade. Delar av området var då uppodlat, enligt uppgift med säd och potatis öster om fuktstråken medan slätter och bete bedrevs i de andra delarna. Fuktstråken i området är tydligt utmärkta, liksom åkerholmen och fornlämningen Bonnhögen. En stor skillnad mot idag är avsaknaden av skog. Endast små bestånd är markerade längs branten.

Häradsekonomska kartan från 1910-talet. Svart linje markerar naturreservatsgräns.

På flygfotot från 1939 kan man se hur buskar växer i fuktstråken. Fortfarande är det öppet i större delen av området även om ett trädskikt, framförallt i slänten i anslutning till Eskesängarna, börjat etableras. Sjöbecks inventeringar under 1930-talet tillsammans med herbariefynd från området, vittnar om örtrika gräsmarker. Under den här tiden kunde man hitta backsippa, majviva, honungsblomster, kärrknipprot och klockgentiana på Örby ängar, arter som idag är försvunna från området. På flygbilden ser man även visar skjutbanans kulfång. Såväl försvarsmakten som civila skytteföreningar har i över ett sekel bedrivit olika slags skytte i och omkring dagens skjutbaneområde, vilket inneburit att det idag är förhöjda blyhalter i delar av området. Dagens skjutbana har funnits på samma plats sedan 1930-talet.

Ortofoto från 1939. Vit linje markerar naturreservatsgräns.

Under världskrigen ökade efterfrågan på åkermark och delar av Örby ängar övergick då från slåtteräng till åkermark. Sannolikt har mycket av de tidigare näringsämnen lakats ur eftersom jordarterna är sandiga och genomsläppliga. Nuvarande problem är istället den kvävedeposition som sker med nederbörden och lakvatten från de ovanliggande åkrarna, vilket leder till oönskad gödning. Delar av Örby ängar visar tecken på att vara kvävepåverkade.

Redan i början av 1900-talet användes grusavlagringarna på Örbyfältet för dricksvattenförsörjning. I början försörjdes Råå vattenverk med hjälp av brunnar längs branten. Efter att Råå municipalsamhälle och Helsingborg förenades 1918 ökade behovet av dricksvattenproduktion. Från 1928 fick Helsingborgarna dricksvatten genom infiltration av Rååns vatten på Örbyfältet samt berggrundvatten. 1960 stod Örbyverket färdigt och mellan 1963-1987 kom större delen av vattnet från Ringsjön. Det andra Örbyverket invigdes 1997 och använde vatten från Bolmensjön i Småland. Delar av reservatsområdet ingår i vattenskyddsområdet, se karta 5.

3.3 Nuvarande markanvändning

Dagens markanvändning är varierad och består förutom av slåtteräng även av åker, betesmark, strand och lövskog, där de tre sistnämnda dominerar. Den varierade markanvändningen medför en mosaik av naturtyper som är en viktig förutsättning för de höga biologiska värdena. Inom reservatet finns även fotbollsplaner, parkeringsplatser samt borrhål, ledningar och pumpstation för dricksvatten.

Flygbild riktning norrut, med skjutbanan i nederkant. Örbyverkets uttagsbrunnar syns på åkermarken till höger och gamla vattentornet på Råå överst i mitten

Från att historiskt ha dominerat markanvändningen sker slåtter idag endast på 4 av totalt 58 hektar på Örby ängar. Målsättningen är att öka arealen slåttermark på lång sikt för att bevara den sällsynta ängsfloran. En stor del av Örby ängar, omkring 14 ha, betas idag vilket till viss del resulterat i en förändrad florasammansättning. Majoriteten av de hävdgynnade arterna är numera betesgynnade istället för slåttergynnade. Dessvärre är det i delar av betesmarken svårt att upprätthålla ett tillräckligt betestryck vilket leder till igenväxning. I de fuktiga områdena

breder veketåg och vass ut sig och på torrare mark är det slån, hagtorn och andra buskar som dominerar.

Den nuvarande åkermarken inom reservatet ligger kring åkerholmen där den största koncentrationen av klintsnyltrot växer. Tidvis har åkern legat i träda och eftersom marken ligger inom skyddsområde för vattentäkt får inte kemiska bekämpningsmedel eller konstgödning användas. Dessa förhållanden tillsammans med en genomsläpplig jordmån innebär goda förutsättningar för att en intressant flora att kunna sprida sig.

I de blötare partierna växer fuktlövskog med björk, klibbal och sälg med en ålder på uppemot 60 år. Det andra området med skog är sluttningszonen vid Örbyfältet. Här har alm tidigare förekommit tillsammans med ek. Buskskiktet är särskilt värdefullt med grov hassel, benved och getapel. Bitvis har hagtorn och slån bildat ogenomträngliga partier och på fuktigare mark breder vass ut sig. Närmast havet består vegetationen främst av mosaikartad kusthed. Strandheden är till stora delar öppen tack vare slitage från besökare till badstranden. Delar av strandheden hotar att växa igen på grund av att vresrosen breder ut sig, men också av en första succession med lövskog.

Flygbild riktning söderut, med Sundsgårdens folkhögskola till vänster i bild

2001 upptäcktes förhöjda blyhalter i vattnet från en av uttagsbrunnarna vilket medförde att en brunnslinje stängdes av. I den påföljande utredningen 2005 konstateras att delar av området kring slänten vid nuvarande skjutbana och strax norrom är förorenade med höga blyhalter i översta marklagret (se karta 6). Sannolikt är det den långa användningen som skjutbana, både för militärt och civilt bruk, som är orsaken till blyföroreningarna. Det förorenade området

sammanfaller delvis med växtlokaler för hotade växt- och svamparter. Diskussion pågår om och hur en efterbehandling ska ske.

De senaste 10 årens höjda grundvattennivå nedanför slänten beror sannolikt på en kombination av igenvuxna diken och ökat tryck från Örbyfältets infiltration. Det i sin tur leder till en förändring av floran på vissa ställen och att arter som vecketåg och vass breder ut sig i ängs- och betesmarkerna. Ett avskärande dike söder om skjutbanan är planerat för att återställa tidigare grundvattennivå. Skälet till åtgärden är att minska risken för inströmning av eventuellt förorenat vatten till det primära skyddsområdet på Örbyfältet.

3.4 Områdets bevarandevärden

3.4.1 Kulturhistoria

De kulturhistoriska värdena på Örby ängar är starkt sammankopplade med tidigare generationers behov av vinterfoder. Det var områdets lämplighet för höproduktion som fick människor att hugga ned skogen och skapa ängarna. Inom området fanns stubbskottsängar där träd och buskar återkommande högs ned för lövtäkt. Ett minne av dem är de grova, flerstammiga exemplaren av al, ask, hassel och benved som växer på Eskesängarna, väster om vattentornet. Fortfarande bedrivs slåtter på traditionellt vis i delar av området och på så sätt länkas den historiska markanvändningen till dagens.

De två gravhögarna från bronsåldern, Bonnhög och Eskehög, är tydliga spår från tidigare Örbybor. Inom reservatet finns även en stenmur som uppfördes under skiftesperioden under 1800-talet. Mer sentida påverkan skedde under andra världskriget då en fortifikationslinje byggdes längs kusten. Den så kallade Per Albin-linjen, bestående av bunkrar och skyttevärn var tänkt att skydda området mot en möjlig tysk invasion. Några av värnen finns inom Örby ängar och ingår i den så kallade värnlinjen, som efter regeringsbeslut ska bevaras som en del av landets militärhistoriska arv.

3.4.2 Geologi

Örby ängar ligger i utkanten av Örby-Ryafältet som avslutas med en brant i väster. Sannolikt är den kanten på ett randdelta som bildades under senaste istiden. Branten påminner om landborgen norr om Helsingborg men har ett helt annat ursprung. Man tror att grusfältet bildades då en isälv avvattnade en stillastående glaciär. Isälven rann ut ur glaciären uppe på land och avlagrade grus och stenar under färden mot havet. Resultatet blev uppemot 21 meter tjocka lager grusblandad sand. Området är mycket genomsläppligt för vatten vilket utnyttjas för Helsingborgs och Sydvattens dricksvattenförsörjning. Regnvatten och sjövattnet från sjön Bolmen eller Ringsjön fyller ständigt på vattentäkten där vattnet renas genom lagren av sand och grus, för att sedan pumpas upp igen och användas som dricksvatten. De östra delarna av Örby ängar ingår i ett omfattande vattenskyddsområde för Örbyfältets vattentäkt, se karta 5.

Nedanför branten domineras jordarterna inte längre av ishavssediment, utan består istället av gammal havsbotten. Jordarterna här består främst av lerig sand, sand och grus som formats till åsar och sänkor av havets rörelser. Detta visar sig idag som parallella fuktstråk och mellanliggande torra partier i landskapet.

3.4.3 Hydrogeologi

Områdets hydrologi är komplex på grund av de varierade förhållandena med stora höjdskillnader, genomsläppliga jordarter och ytligt grundvatten. Närheten mellan fuktiga och torra partier bidrar till mångfalden i området. Olika växtarter, anpassade till olika fuktförhållanden, kan därför växa tätt inpå varandra. Inom området finns en mosaik av våtmarker och växtsamhällen med exempelvis fuktäng, kärr, sumpskog, fukthed och torräng. Inom området finns

även ett par mindre dammar som bidrar till ett rikt växt- och djurliv. Dessa behöver underhållas för att inte växa igen. Det finns även planer på att utöka antalet dammar för att särskilt gynna groddjuren i området.

3.4.4 Biologi

Örby ängar är Helsingborgs artrikaste område varav närmare tjugo arter är rödlistade. Det rika växt- och djurlivet är ett resultat av områdets varierade struktur, markanvändning och långa kontinuitet. Området är en mosaik av slätterängar, beteshagar, fuktlövskog, ädellövskog, småvatten, rasbranter och strandremsor som bidrar till att öka antalet tillgängliga livsmiljöer för växer och djur. Den varierade miljön på Örby ängar är ovanlig i det omgivande storskaliga jordbrukslandskapet.

Området hyser omkring 400 kärlväxtarter, vilket motsvarar närmare 20 % av Sveriges kärlväxtarter. Bland dem finns ovanliga och hotade arter såsom stor käringtand, krissla, svinrot, ängsvårlok, tulkört, raggarv (EN=starkt hotad) och klintsnyltrotten (EN). De första fynden av klintsnyltrotten på Råå beskrevs av naturvetaren/medicinaren Johan Leche i boken "Liten skåneflora" 1744. Det är den första beskrivningen av arten i Sverige och Råå är således "prima loca" för klintsnyltrot i landet.

Flertalet ovanliga kärlväxter på Örby ängar har sin huvudsakliga utbredning antingen i åkrar och vägrenar eller på betes- eller slättermark. I den västra betesmarken växer flera hävdberoende arter såsom t ex stor bockrot, orkidén Jungfru Marie nycklar, granbräken, svinrot, blåklöver, stor käringtand, borstsäv och gökblomster. Längs vägrenar och åkerkanter kan man hitta åkersyska, kamomillkulla och knölviol. I blottad, sandig jord längs slänten har flera arter sin växtplats bland annat raggarv och vittåtel. Dessa arter är konkurrenssvaga och kräver störning och bar jord för att fortleva. Klintsnyltrotten som har sin största utbredning på åkerholmen har även hittats längs slänten bakom skjutvallen och tidigare vid vattentornet. Som en indikator på stäppartad torräng växer ett mindre bestånd av tulkört på slänten söder om Sundsgårdens folkhögskola. Här finns även en av två kvarvarande lokaler för gullviva i kommunen. Närmast havet består vegetationen främst av mosaikartad kusthed. Här finns partier med borståtelhed och ljunghed-kråkrished men även områden med dynvegetation såsom strandråg och sandrör. I den norra delen av reservatet, nedanför vattentornet, finns ett mindre parti med rikkärr. Här översilas marken av utläckande grundvatten, vilket ger speciella förutsättningar för floran. Här har påträffats slankstarr, näbbstarr, kalltuffmossa och klotuffmossa där den senare indikerar källpåverkan. Strax norr om skjutbanan finns kombinationen slätteräng på sandsubstrat, vilket i sig är ovanligt.

Svampfloran i området är väl så varierad som kärlväxtfloran. Vid en svampinventering gjord 2006 kring nuvarande och äldre kulfång har man funnit närmare 300 olika arter svampar. Av dessa är 3 arter rödlistade och 5 signalarter för värdefull natur. Dessutom identifierades 9 arter som tidigare inte är funna i Sverige. Några faktorer som bidrar till det stora antalet arter svamp är ytligt grundvatten, kalkrik jordmån och västexponerade sluttningar med en hög solinstrålning vilket gynnar värmekrävande arter. Dessutom har markanvändningen lång kontinuitet vilket ger en relativt ostörd miljö tillsammans med förekomsten av ett stort antal mikromiljöer.

De svampar som är funna i området är framförallt knutna dels till lövskogen på olika salixarter, björk och al och dels till de torrare markerna med kusthed. Bland arter som är funna i lövskogen finns judasöra, stubbhornssvamp och ribbgryнна. På stranden breder en mosaikartad kusthed ut sig med torr, sandig och näringsfattig mark vilket resulterar i en helt annan artsamansättning jämfört med övriga reservatsområdet. Här trivs svamparter som ängsfing-

ersvamp, orangegul fingersvamp, gyttrad röksvamp och skålröksvamp. På torrare mark har man även funnit rulljordstjärna (EN) och hårig jordstjärna (NT=nära hotad) som är rödlistade.

Hårig jordstjärna *Trichaster melanocephalos*
(foto: Ulf Olsson)

Snok *Natrix natrix* (foto: Widar Narvelo)

En insektsinventering genomfördes 2004 i anslutning till kulfånget och rasbranterna bakom. Det resulterade i 42 olika arter av vildbin, vilket är en hög siffra för ett så begränsat område. Rariteterna här är väddsandbiet (NT) och krusbärsandbiet. Generellt behöver vildbin blommande örter och buskar samt öppna, solexponerade sandtytor. Här är de västorienterade rasbranterna särskilt värdefulla och behöver därför behållas öppna. I samma inventering fann man flera andra ovanliga insekter såsom Joannas dvärgdyvel (VU=sårbar) och kompostkryp-pare, vilka är beroende av betesdjurens spillning. Eventuellt har konkurrensen med honungsbiet (tambi) om nektar och pollen negativ påverkan för vildbifaunan. I anslutning till skjutvallen finns ett antal bikupor för honungsproduktion. Man bör överväga att flytta dessa för att ge vildbifaunan de bästa förutsättningarna.

Bland däggdjuren har arter såsom vattensork, mullvad, åkersork, vildkanin och fälthare noterats. Även räva, grävling och skogsmård har observerats vid enstaka tillfällen. Områdets miljöer lämpar sig väl för grod- och kräldjur och fram till 1950-talet fanns här både strandpadda och gröNFLäckig padda. Idag kan man hitta snok, skogsödlå, mindre vattensalamander, vanlig groda och vanlig padda. Mycket tyder på att även större vattensalamander finns i området. Diskussioner har förts om att anlägga grunda dammar för att på sikt återinföra strandpadda eller gröNFLäckig padda i området.

Örby ängar är en sträck- och rastlokal värd ett besök under vår, försommar och höst. De täta buskarna och lövskogspartierna med mellanliggande öppna marker lockar många småfåglar. Örby ängar är en säker plats om man vill höra gök eller näktergal sjunga. Här förekommer de vanligaste sångarna såsom kärr- och rörsångare, härmsångare, ärtsångare, törnsångare, trädgårdsångare, m fl. Även gräshoppsångare ses här nästan årligen, ibland med flera exemplar. Det är också en relativt säker lokal för vattenrall och småfläckig sumphöna. Sällsynta besökare är t ex kornknarr, sydnäktergal och pungmes, den senare har också häckat här tidigare. Eftersom lokalen i viss mån fungerar som ledlinje och ”fångar upp” fåglarna, kan man här framförallt på hösten följa det tidvis kraftiga sträcket söderut med stora mängder bo-/bergfink och även ett betydande sträck av ärlor och piplärkor. Sedan 1994 har ringmärkning av fåglar bedrivits på uppdrag av ringmärkningscentralen, Rikshistoriska museet i Stockholm. Fångst sker med hjälp av nät i de täta lövskogspartierna mellan Sundsgården och stranden. Arbetet ger kunskap om häckningar och mellanårsöverlevnaden av fåglar på Örby ängar.

3.4.5 Rekreation och friluftsliv

Örby ängar är ett varierat rekreationsområde med möjligheter till flera aktiviteter. Det är framförallt under sommarhalvåret som havet lockar med brygga, sandstrand och grillplatser. Stranden är välbesökt och är en av Helsingborgs mest populära badplatser.

Inåt land breder ängarna ut sig och inbjuder till strövtåg bland den rika floran och faunan. Området är lättillgängligt med spångar och stättor utplacerade för att underlätta ett besök i hagar och ängar. Den varierande naturen och den stora artrikedomen gör Örby ängar till en intressant plats för exkursioner, friluftsdagar och studiedagar.

Fotbollsspel intill slätterängen, delområde 2a, se karta 2 (foto: Fredrik Bengtsson)

Skåneleden passerar genom området längs en gång- och cykelbana. Föredrar man häst framför cykel finns det även ridstigar genom Örby ängar, i övrigt anvisas till de allmänna vägarna inom området. Delar av stranden är tillåten för ridning, men under tiden juni - augusti endast mellan 17:00 på kvällen och fram till 10:00 på morgonen. En del av stranden är också tillåten för hundbad, vilken är utmärkt med skyltar.

Inom reservatsområdet har Fortuna FF tre fotbollsplaner och även klubblokaler. Föreningen är en sammanslagning av Rydebäcks FF och Listorps IF där den senare har varit verksam här sedan 1930-talet.

Det är enkelt att ta sig till området med cykel och bil, då det finns bra cykelvägar och väl tilltagna parkeringsplatser. Med kollektivtrafik når man området via regiontrafiken med hållplatser längs Landskronavägen och med lokalbusslinje 1 till Råå. Från hållplatserna är det en promenad på cirka 5 minuter till reservatet.

4. Bevarandemål och skötselåtgärder

Skötselområdenas siffror avser skötselområdenas beteckning i karta 2.

1. Slänten
2. Slätterängarna
3. Betesmarken
4. Sumplövskogen
5. Strandheden
6. Ruderatmarken
7. Åker/vallodling
8. Våtmark/damm

Generella skötselåtgärder

Igenväxning är den främsta utmaningen för skötseln på Örby ängar. Först och främst är det buskar och den högre ängsvegetationen som bitvis behöver avlägsnas, men även vissa större träd. Rövning och gallring bör ske i etapper för att undvika röjgödningseffekt och följas av slätter eller bete för att hålla efter rot- och stubbskott.

Vid slätter ska uppsamling av höet göras inom ett par dagar. Får det ligga kvar längre kan den kvarstående stubben skadas och oönskad gödning ske. Den ideala gräshöjden för en slåttad yta är omkring en decimeter. Kortare vegetationshöjd kan ge brännskador vid långvarig torka och längre ger för mycket kvarstående material som på sikt kan ge oönskad förna.

I vissa områden har igenväxningen pågått under så lång tid att ett nytt naturtillstånd har uppstått. Detta gäller fuktlovskogen och delar av slänten. Här föreslås i princip fri utveckling.

Vid gallring av träd ska man spara hamlade träd, äldre och grova träd och gamla fruktträd. Man ska även tänka på att spara enstaka yngre träd som på sikt kan ersätta de äldre träden. Enstaka bärande och blommande buskar som t ex sälg, hassel, hagtorn, nypon, benved och getapel som inte nämnvärt skuggar grässvålen, sparas. Andra konkurrensstarka och invasiva arter på Örby ängar som till exempel sykomorlön, parkslide, jättebjörnlöka och jättebalsamin röjs kontinuerligt för att hindra ytterligare spridning.

4.1 Skötselområde 1 – Slänten, 3 ha

Området består av tre, mer eller mindre busk- och trädbeklädda delområden utmed slänten från Örbyfältet. I **delområde 1a** finner man ett vackert hässle med flertalet äldre, grova hasselbuketter, flerstammig ask och stora, vidkroniga ekar. Södra delen har ett betydligt tätare buskskikt med slån, fläder, hagtorn, nypon och i fuktigare områden vass.

Delområden 1b är långtgående igenvuxna och här föreslås inga åtgärder inom den tidsperiod som skötselplanen gäller, dvs ca 20 år och lämnas därför för fri utveckling.

Bevarandemål för skötselområde 1

- Gynnsamma förhållanden för ek, ask, hassel, getapel och benved i delområde 1a.
- Slutet träd- och buskparti i delområde 1 b.

Skötselåtgärder löpande område 1a

- Föryngringshuggning av hassel av mindre storlek
- Gallring av träd som växer upp i ekkronorna
- Gallra och beskära träd som kan utgöra fara i tillgängliga områden

Skötselåtgärder iståndsättande område 1b

- Inga åtgärder.

Skötselåtgärder löpande område 1b

- Området lämnas för fri utveckling

4.2 Skötselområde 2 – Slätterängarna, ca 6 ha

Delområde 2a, även kallat Esket, har en lång tradition av slätter. Sedan 1980-talet har restaureringsåtgärder utförts i området med mycket goda resultat. Här anordnas varje år i början av augusti ”Ängens dag”, då allmänheten får delta i den historiska skötseln. I den norra delen, i närheten av gångstigen kan man hitta ett igenväxt rikkärr i behov av röjning och gallring. Den långa hävdkontinuiteten gör området unikt och värdefullt och har resulterat i en rik kärlväxtflora. I skogsbrynet, gränsen till delområde 1a, står än idag välvuxna exemplar av getapel och benved och vittnar om tiden då området var en stubbskottsäng. Det sydvästra hörnet av området är relativt igenväxt av framförallt buskar och behöver öppnas upp. Närmast skjutbanan hålls ett mindre område öppet i anslutning till den byggnad och mark som arrenderas ut till Helsingborgs skyttesällskap.

Delområde 2b är ett mindre parti, mellan betesmarken 3a och slänten 1a. Det består av friställda hagtornsbuskar och enstaka getaplar, där slätter har skett sporadiskt.

Delområde 2c kallas åkerholmen och här har den rödlistade klintsnyltrotten sin största utbredning i dagsläget. Slättermarken ska på sikt utökas norrut på befintlig åker/trädesmark.

Delområdet 2d ligger mellan fotbollsplan och betesmarker. Området hyser en rik torrängsflora med bland annat tulkört och gullviva.

Delområdet 2e ligger längst i söder och är före detta åkermark som nu består av vallodling.

Bevarandemål för skötselområde 2:

- Vålövade slätterängar med en areal på minst 4 ha.
- Krontäckningen av träd och buskar är max 20 %.

Skötselåtgärder iståndsättande område 2a

- Vegetationen runt rikkärret öppnas upp. Bevara större salixbuskar som växer i anslutning till rikkärret, då dessa utsöndrar kalcium som snäckor utnyttjar för att bilda skal.
- Gallring av träd, buskar och sly av igenväxningskaraktär för att utöka den totala slätterytan efterhand.
- Växtmaterialet avlägsnas från platsen.

Skötselåtgärder löpande område 2a

- Delområdet slättras årligen mellan 15 juli och 31 augusti.
- Växtmaterialet från slättern samlas ihop och avlägsnas från platsen.

Skötselåtgärder iståndsättande område 2b

- Viss röjning av slån och gallring av hagtornsbuskar.

Skötselåtgärder löpande område 2b

- Delområdet slättras årligen mellan 15 juli och 31 augusti.
- Växtmaterialet från slättern samlas ihop och avlägsnas från platsen.

Skötselåtgärder iståndsättande område 2c

- En spridningskorridor skapas norrut mot 1c genom att området överförs från åker till ängs mark. Vid slätter läggs hö från närliggande slättermark ut på åkern för att fröa av sig under ett par dagar.
- Igenväxningsvegetation i form av buskar och träd röjs etappvis.

Skötselåtgärder löpande område 2c.

- Delområdet slåträs årligen mellan 15 juli och 31 augusti.
- Materialet samlas ihop och läggs under ett par säsonger på intilliggande åkermark för fröspridning. Därefter avlägsnas materialet från platsen.

Skötselåtgärder iståndsättande område 2d

- Inga

Skötselåtgärder löpande område 2d

- Delområdet slåträs årligen mellan 15 juli och 31 augusti.
- Växtmaterialet från slåtern samlas ihop och avlägsnas från platsen.

Skötselåtgärder iståndsättande område 2e

- Inga, eventuell stängsling

Skötselåtgärder löpande område 2e

- Årlig slåtter alternativt bete

4.3 Skötselområde 3 – Betesmarken, ca 13 ha.

Delområde 3a ska anslutas till åkerholmen på före detta åkermark. Sedan slutet av 1990-talet har grundvattennivån i området höjts med över en meter. Fuktigare mark i växelverkan med lågt betestryck har minskat den ursprungliga betesyten. Den näringsfattiga jorden på åkerbiten och det sankta partiet i den västra delen kräver att området är större för att möjliggöra flera betesalternativ. Ett avskärande dike i södra delen är planerat att minska inflödet till delområdet och återställa tidigare grundvattennivå. Skälet till åtgärden är att minska risken för inströmning av eventuellt förorenat vatten till det primära skyddsområdet på Örbyfältet.

Delområde 3b är den största betesmarken och här löper två av flera fuktstråk på Örby ängar. De fuktigare förhållandena har gynnat vecketågen som breder ut sig i området. Förslag finns på att utöka våtmarkerna i område 3b och 3d genom grävning och schaktning för att gynna grod- och kräldjur. Diskussioner har förts om att eventuellt återintroducera strandpadda eller grönfläckig padda på sikt.

Delområde 3c är betesmarken mellan Sundsgården och Listorpsvägen. I hagen finns även en mindre våtmark.

Delområde 3d är den södra betesmarken som ska utökas till att även omfatta slänten. I södra delområdet slänt tätnar buskskiktet med främst hagtorn och fläder. Dessa behöver gallras i etapper för att undvika röjgödslings effekter. Se 3b angående anläggning av våtmarker.

Bevarandemål för skötselområde 3:

- Arealen betesmark är minst 14 ha.
- Krontäckningen av träd och buskar är max 20 %
- All betesmark är årligen väl betad, så att ingen skadlig ansamling av förna sker.

Skötselåtgärder iståndsättande område 3a

- Betesmarken utökas med en del av åkermarken.
- Gallring av igenväxningsvegetationen i de fuktiga partierna för att öppna upp mot dammen.

Skötselåtgärder löpande område 3a

- Marken betas årligen.
- Putsning av betesmarken vid ofullständigt betestryck. Materialet efter putsningen avlägsnas.
- Underhåll av stängsel.

Skötselåtgärder iståndsättande område 3b

- Rövning i etapper av den vedartade vegetationen i de båda fuktstråken. Spara enstaka salix buskar.
- Eventuell anläggning av mindre dammar för groddjur där inte skyddsvärd flora förekommer.

Skötselåtgärder löpande område 3b

- Marken betas årligen.
- Putsning av betesmarken vid ofullständigt betestryck. Materialet efter putsningen avlägsnas.
- Underhåll av stängsel.

Skötselåtgärder iståndsättande område 3c

- Inga

Skötselåtgärder löpande område 3c

- Marken betas årligen.
- Putsning av betesmarken vid ofullständigt betestryck. Materialet efter putsningen avlägsnas.
- Underhåll av stängsel.

Skötselåtgärder iståndsättande område 3d

- Betesmarken utökas så att slänten inkluderas.
- Ta bort vartannat träd där kronorna går ihop som ett första steg i gallringen. Detta måste ske i etapper över flera år för att undvika röjgödslings effekter. Gallring bör ske i juli/augusti för att begränsa röjgödslings effekten. En krontäckning på högst 20 % är målet.
- Eventuell anläggning av mindre dammar för groddjur där inte skyddsvärd flora förekommer.

Skötselåtgärder löpande område 3d

- Marken betas årligen.
- Putsning av betesmarken vid ofullständigt betestryck. Materialet efter putsningen avlägsnas.
- Underhåll av stängsel.

4.4 Skötselområde 4 – Fuktlövskogen, 17 ha.

Fuktlövskogen är resultatet av igenväxningen på Örby ängar sedan 1940-talet och framåt. Skogen är idag en viktig komponent för mosaiken och artrikedomen på Örby ängar. Skötselområdet är indelat i tre områden med snarlika skötselbehov. Inom områdena växer majoriteten av sälgbeståndet, som är en viktig blomresurs för faunan under våren. Likaså har äldre salix ett stort värde för vedlevande insekter.

Delområde 4a gränsar mot bebyggelsen i norr och är det delområde som är mest tillgängligt tack vare de befintliga stigarna.

Delområde 4b består dels av fuktlövskogen i väster men också av tidigare betesmark som öppnades upp 2001. Det senare området har på grund av höjd vattennivå inte kunnat betas och därmed vuxit igen med framförallt salixbuskage.

Delområde 4c är uppdelat. Den ena delen som ligger i anslutning till stranden domineras av salixbuskage medan den andra gränsar till beteshage 3c med ett mer varierat trädbestånd.

Delområde 4d är området längst i söder där Fortuna FF har sina klubbstugor. Den del som är närmast strandheden av skogen är gles björkskog.

Bevarandemål för skötselområde 4:

- Död ved i alla former med minst 5 m³/ha.

Skötselåtgärder iståndsättande område 4a, b, c, d

- Inga åtgärder.

Skötselåtgärder löpande område 4a, b, c, d

- Gallra och beskär träd som kan utgöra risk längs stigar, hus och andra tillgängliga områden.

Eventuell restaurering i område 4c

- Eventuell gallring av träd och buskar för att öppna upp i fuktstråket närmast stranden. Eventuellt även borttagning av organiskt material för att skapa öppet vatten. Området har diskuterats som möjligt för återinförande av framförallt strandpadda om vattenyta återskapas och hålls fritt från igenväxning.

4.5 Skötselområde 5 – Strandheden, 12 ha.

Skötselområdet är ett stort sammanhängande område som inkluderar badstranden. Vegetationen är varierad från strandens dynvegetation med strandråg och sandrör via borsttåtelhed och ljung- och kråkris till mer sluten karaktär i östra delen. Vresrosen sprider sig på den naturliga dynvegetationens bekostnad och kräver återkommande röjning för att inte utöka i utbredning.

Bevarandemål för skötselområde 5:

- Öppen strandhed med begränsat inslag av buskar och träd.
- Vresrosen ska begränsas och inte öka i utbredning jämfört med dagens tillstånd (jämför orto foto 2007).

Skötselåtgärder iståndsättande område 5

- Inga

Skötselåtgärder löpande område 5

- De ytor inom området där gräsvegetationen är högvuxen putsas. Materialet avlägsnas från platsen.
- Vresrosbeståndet putsas årligen för att förhindra ytterligare utbredning.
- Rensning av tång sker vid behov utmed bestämda strandpartier och placeras på avsedda platser markerade på skötselkarta, se karta 4. Under hösten återförs tången till havet vid från landsvind alternativt körs därifrån.

4.6 Skötselområde 6 – Ruderatmark, 1 ha

Område som tidigare har använts för parkering. Är delvis bevuxet med salix men har också öppna grusade ytor.

Bevarandemål för skötselområde 6

Blomsterrik mark med delvis öppen och sandig mark till förmån för framförallt insektsfaunan.

Skötselåtgärder iståndsättande område 6

Eventuellt harvas ytan för att luckra upp packad grus och underlätta kolonisering av örter och insekter.

Skötselåtgärder löpande område 6

Beroende på hur snabbt området växer igen, behövs harvning för att hålla delar av ytan öppen. Delar av ytan ska harvas växelvis med ett par år emellan.

4.7 Skötselområde 7 - Åker, 0,5 ha

Mark som brukas för odling eller träda.

Bevarandemål för skötselområde 7

Öppen mark som med fördel brukas som allmogeåker, för att gynna ovanliga och hotade åkerogräs. Alternativ skötsel är betes- eller slåttermark.

Skötselåtgärder iståndsättande område 7

Eventuell insådd av äldre spannmålssorter/åkerogräs. Alternativt stängselsättning för betesdjur.

Skötselåtgärder löpande område 7

Skörd alternativt bete eller slåtter.

4.8 Skötselområde 8 - Våtmark/damm, 0,5 ha

Området består av en damm som är igenvuxen med vass. Genomkorsas av vatten från dammen i 3d.

Bevarandemål för skötselområde

Öppen vattenyta i hela eller delar av området för att framförallt gynna groddjur.

Skötselåtgärder iståndsättande område

Röjning och eventuell urgrävning av området helt eller delvis.

Skötselåtgärder löpande område 8

Återkommande röjning och underhållsrensning

4.9 Övriga ytor

Här ingår bland annat fotbollsplaner, lekplats och gräsytor kring pumpstation på 3 ha, tomtmark på 0,5 ha samt parkeringsplatserna på 1 ha. Skötseln av fotbollsplanerna ansvarar Fortuna FF för och för tomtmarken respektive arrendator. Nordvästra Skånes Vatten och Avlopp, NSVA sköter driften av brunnar, vattenledningar och pumphus och ytorna närmast dessa.

5. Rekreation och tillgänglighet

För att underlätta för besökare att uppleva naturreservatet behövs vissa anordningar. Örby ängar är en av stadens mest attraktiva badplatser, vilket ställer särskilda krav under sommaren. Målet är att tillgodose friluftslivets behov genom bra promenad- och cykelstråk samt tillgång till stränder, grillplatser, ridstigar och parkeringar. Besökare ska kunna ta del av information genom skyltning och utmärkning av stigar.

Bevarandemål

- Sex stycken informationsskyltar.
- Välunderhållna stigar, vägar och cykelvägar.
- Fyra stycken toaletter under sommaren.
- Fem stycken grillplatser.
- Två parkeringar.
- Sopkärl.
- Stättor vid alla betesmarker för att möjliggöra besök.

Iståndsättande

- Sex stycken informationsskyltar utplaceras på utpekade platser.
- Den smala kombinerade rid- och gångstigen söder om södra parkeringen breddas.
- Rökning och markering av gångstig med informationstavlor om reservatets olika natur- och kulturvärden.

Löpande

- Kontinuerlig översyn och underhåll av toaletter, grillplatser, skyltar, stigar med mera.

6. Dokumentation och uppföljning.

Entreprenören ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts samt vid vilken tidpunkt de genomförts. Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder sker i slutet av varje år.

6.1 Uppföljning av bevarande- och kvalitetsmål

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att uppföljning av bevarande- och kvalitetsmål genomförs.

Detta ska ske varje år för:

- Informationsskyltar.
- Stigar och stättor.
- Grillplatser, bord och bänkar.
- Utmärkning av reservatets gränser i fält.
- Slätter, bete och gallring.

Vart femte år för:

- Beståndet av klintsnyltrot.

Vart tionde år för:

- Naturtyper/vegetationssamhällen.

6.2 Sammanfattning och tidsplan för planerade åtgärder.

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritering
Slätter	Varje år	Skötselområde 2	1
Betesdrift	Varje år	Skötselområde 3	1
Restaurering av ängar och hagmarker	2010 och framåt	Skötselområde 2 och 3	2
Rökning av vresrosor	Varje år/vid behov	Skötselområde 5	2
Underhåll av friluftsanläggningar, skyltar, bänkar, soptunnor, m m	Vid behov	Alla skötselområden	2
Skötsel av toaletter	Varje år	Skötselområde 5	1
Spridning av klintsnyltrotens frön samt övrig ängsflora	Vid behov. Gjordes senast hösten 2004	Skötselområde 2, 3	3
Slätter av vägrenar	Varje år	Vägrenar	2
Åkerbruk med hänsynsfulla metoder	Varje år	Skötselområde 7	3
Uppföljning av skötselåtgärd	Löpande	Alla skötselområden	1
Uppföljning av bevarandemål	Löpande	Alla skötselområden	2

7. Referenser

- *Helsingborgs naturvårdsplan*, Stadsbyggnadskontoret 1992.
- *Kulturminnesvårdsprogram för Helsingborg*, Helsingborgs museum 1991.
- *Naturvårdsprogram för Skåne*, Länsstyrelsen 1996.
- *Natur- och kulturmiljöprogram*, förhandsversion december 2006. Stadsbyggnadsförvaltningen och Helsingborgs museum.
- *Översiktsplan för Helsingborgs stad, ÖP 2010*, Stadsbyggnadsförvaltningen 2010.
- *Närmare till naturen i Skåne*. Skydd av tätortsnära områden för friluftsliv och naturvård. Skåne i utveckling 2003:60 Miljöenheten, Länsstyrelsen i Skåne.
- *Skånes florainventering*, 2000.
- *Inventering av insekter i Helsingborg*, Mikael Sörensson på uppdrag av Stadsbyggnadskontoret 2005.
- *Artareuppföljning av storrutor i Helsingborg*, Ekologgruppen på uppdrag av Stadsbyggnadskontoret 2001.
- *Rödlistade arter i Sverige 2010*, Artdatabanken.
- *Kärlväxtinventering*, Sven-Åke Hansson 1997 och 2000, på uppdrag av Tekniska Förvaltningen.
- *Svampinventering*, Sven-Åke Hansson 2006, på uppdrag av Tekniska förvaltningen.
- *PM*, Omledning av dike vid Örbyvägen, WSP 2009.
- *Örby ängar – hävd tillstånd och förslag på skötselplan*, Andrea Brånemyr 2004, Examensarbete.
- *Miljöteknisk mark- och grundvattenundersökning*, Fördjupad riskbedömning och åtgärdsutredning, Södra Råå, Helsingborg, Johan Helldén AB på uppdrag av Försvarsmak- tens Miljöprovningens enhet 2006.
- *Skånes rikkärr*, Helena Bager och Anette Persson, Länsstyrelsen i Skåne län 2009.

Kartmaterial:

- 1700-talskarta över Luggude härad, avritning av Mårten Sjöbeck efter Lantmäteriakter, Stadsbyggnadsförvaltningen.
- Skånska rekognoseringskartan 1815.
- Häradsekonomiska kartan 1910-1915.
- Flygfoto 1939.
- Ortofoto 2004.
- Ortofoto 2007.
- Jordartskarta, SGU.
- Grundvattendatakartan, SGU.
- Vattenskyddsområde, Örbyfältets grundvattentäkt, WSP 2006.

8. Kartor

1. **Avgränsning av naturreservatet**
2. **Skötselområden**
3. **Rekreation och tillgänglighet**
4. **Hundbad och tångrensning**
5. **Vattenskyddsområde Örbyfältet**
6. **Blyföroreningar på Örby ängar**
7. **Fastighetsgränser**

Bilaga

Artlista över funna arter inom naturreservatet

Karta 1. Avgränsning av naturreservatet

Karta 2. Skötselområden

Karta 3. Rekreation och tillgänglighet

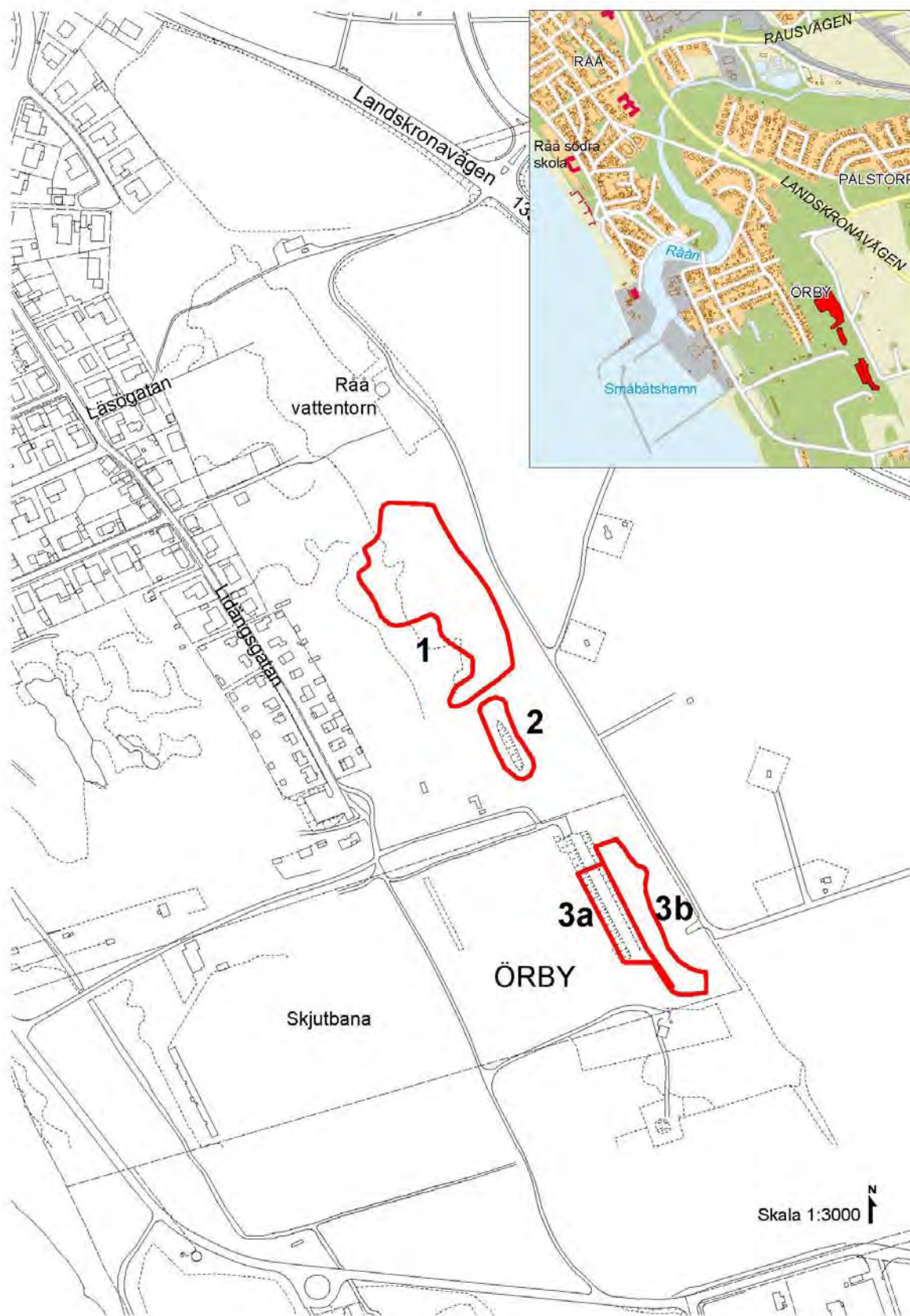
Karta 4. Hundbad och tångrensning

Karta 5. Vattenskyddsområde Örbyfältet

Jämförelse mellan nuvarande och tidigare gräns från 1996.

Karta 6. Blyföroreningar på Örby ängar

Karta 7. Fastighetsgränser

Artlista över funna arter inom naturreservatet

Kärlväxter

Artlista enligt Skånes Flora, Sven-Åke Hansson och Jan Erik Hederås

Art Latinskt namn

agnsäv *Eleocharis uniglumis*

alaskadunört *pilobium glandulosum*

alm *Ulmus glabra*

alpgemsrot *Doronicum pardalianches*

alsikeklöver *Trifolium hybridum*

amerikansk dunört *Epilobium adenocaulon*

andmat *Lemna minor*

apel *Malus domestica*

ask *Fraxinus excelsior*

asp *Populus tremula*

axveronika *Veronica spicata*

backförgätmigej *Myosotis ramosissima*

backglim *Silene nutans*

backlök *Allium oleraceum*

backsmultron *Fragaria viridis*

backtimjan *Thymus serpyllum*

backtrav *Arabidopsis thaliana*

backtrift *Armeria maritima ssp. elongata*

backvial *Lathyrus sylvestris*

baldersbrå *Tripleurospermum perforatum*

balsampoppel *Populus balsamifera*

bandtång *Zostera marina*

bened *Euonymus europaeus*

bergbräsma *Cardamine hirsuta*

bergdunört *Epilobium montanum*

berggröe *Poa compressa*

bergmynta *Satureja vulgaris*

bergör *Calamagrostis epigeios*

bergssyra *Rumex acetosella*

besksöta *Solanum dulcamara*

betesdagkåpa *Alchemilla monticola*

bindvide *Salix aurita*

björk *Betula pubescens*

björnloka *Heracleum sphondylium*

björnloka *ssp. Sibiricum*

bladvass *Phragmites australis*

blankstarr *Carex otrubae*

blekarv *Stellaria pallida*

blekbalsamin *Impatiens parviflora*

blekspirea *Spiraea x rubella*

blodnäva *Geranium sanguineum*

blodrot *Potentilla erecta*

blåeld *Echium vulgare*

blågrönt mannagräs *Glyceria declinata*

blåhallon *Rubus caesius*

blåklint *Centaurea cyanus*

blålusern *Medicago sativa*

blåmunkar *Jasione montana*

blåtåtel *Molinia caerulea*

bockrot *Pimpinella saxifraga*

bok *Fagus sylvatica*

R borstsäv *Isolepis setacea*

borsttåg *Juncus squarrosus*

borsttåtel *Corynephorus canescens*

VU brakved *Frangula alnus*

brokförgätmigej *Myosotis discolor*

brudbröd *Filipendula vulgaris*

brudslöja *Gypsophila paniculata*

brunmaskros *Taraxacum proximum*

brunstarr *Carex acutiformis*

VU brunört *Prunella vulgaris*

brännässla *Urtica dioica*

bunkestarr *Carex elata*

buskviol *Viola hirta*

bäckbräsma *Cardamine amara*

bäckmärke *Berula erecta*

bäckveronika *Veronica beccabunga*

bägarnattskatta *Solanum sarrachoides*

dagöga *Heliopsis helianthoides*

dansk skörbjuggsört *Cochlearia danica*

desmeknopp *Adoxa moschatellina*

NT

druvfläder *Sambucus racemosa*

duvnäva *Geranium columbinum*

duvvicker *Vicia hirsuta*

dvärgmaskros *Taraxacum obliquum*

engelsk klockhyacint *Hyacinthoides non-scripta*

engelskt rajgräs *Lolium perenne*

engelsk vallmo *Meconopsis cambrica*

etternässla *Urtica urens*

fackelblomster *Lythrum salicaria*

femfingerört *Potentilla argentea*

fingerborgsblomma *Digitalis purpurea*

flenört *Scrophularia nodosa*

flikmålla *Atriplex calotheca*

fliknäva *Geranium dissectum*

flikplister *Lamium hybridum*

flockfibbla *Hieracium umbellatum*

fläder *Sambucus nigra*

fodergetruta *Galega orientalis*

fyrkantig johannesört *Hypericum maculatum*

fågelbär *Prunus avium*

fårsvingel *Festuca ovina*

fältarv *Cerastium arvense*

fältkrassing *Lepidium campestre*

fältveronika *Veronica arvensis*

fältvädd *Scabiosa columbaria*

gatkamomill *Matricaria suaveolens*

Gelerts maskros *Taraxacum gelertii*

getapel *Rhamnus cathartica*

getväppling *Anthyllis vulneraria*

glansros <i>Rosa virginiana</i>	jätterams <i>Polygonatum multiflorum x odoratum</i>	
glansveronika <i>Veronica polita</i>	kabbeleka <i>Caltha palustris</i>	
glatt daggkåpa <i>Alchemilla glabra</i>	kal stenros <i>Rosa canina ssp. canina</i>	
granbräken <i>Dryopteris cristata</i>	kanadabinka <i>Conyza canadensis</i>	
grenrör <i>Calamagrostis canescens</i>	kanadapoppel <i>Populus x canadensis</i>	
groblad <i>Plantago major</i>	kanariegräs <i>Phalaris canariensis</i>	
grodmöja <i>Ranunculus aquatilis var. diffusus</i>	kirskål <i>Aegopodium podagraria</i>	
grusstarr <i>Carex hirta</i>	klibbal <i>Alnus glutinosa</i>	
gråbo <i>Artemisia vulgaris</i>	klibbarv <i>Cerastium glutinosum</i>	
gråfibbla <i>Pilosella officinarum</i>	klibbkorsört <i>Senecio viscosus</i>	
gråpoppel <i>Populus x canescens</i>	klintsnyltrot <i>Orobanche elatior</i>	EN
gråvide <i>Salix cinerea</i>	klätt <i>Agrostemma githago</i>	EN
gräddmåra <i>Galium album x verum</i>	klöversyra <i>Oxalis fontana</i>	
gräslök <i>Allium schoenoprasum</i>	knappståg <i>Juncus conglomeratus</i>	
grässtjärnblomma <i>Stellaria graminea</i>	knippbjörnbär <i>Rubus fasciculatus</i>	
grönknavel <i>Scleranthus annuus</i>	knippfryle <i>Luzula campestris</i>	
gul fetknopp <i>Sedum acre</i>	knoppmaskros <i>Taraxacum brachyglossum</i>	
gullris <i>Solidago virgaurea</i>	knylhavre <i>Arrhenatherum elatius</i>	
gullviva <i>Primula veris</i>	knägräs <i>Danthonia decumbens</i>	
gulmåra <i>Galium verum</i>	knölsmörbomma <i>Ranunculus bulbosus</i>	
gulsporre <i>Linaria vulgaris</i>	korgvide <i>Salix viminalis</i>	
gul svärdsilja <i>Iris pseudacorus</i>	korsandmat <i>Lemna trisulca</i>	
gyckelblomma <i>Mimulus guttatus</i>	korsört <i>Senecio vulgaris</i>	
gårdsskräppa <i>Rumex longifolius</i>	kransmynta <i>Mentha x verticillata</i>	
gåsört <i>Argentina anserina</i>	krissla <i>Inula salicina</i>	
gäddnate <i>Potamogeton natans</i>	krusbär <i>Ribes uva-crispa</i>	
gökblomster <i>Lychnis flos-cuculi</i>	krusskräppa <i>Rumex crispus</i>	
hallon <i>Rubus idaeus</i>	krustistel <i>Carduus crispus</i>	
hamnsenap <i>Sisymbrium altissimum</i>	kruståtel <i>Deschampsia flexuosa</i>	
hampflockel <i>Eupatorium cannabinum</i>	krypbjörnbär <i>Rubus sect. Corylifolii</i>	
harklöver <i>Trifolium arvense</i>	krypnarv <i>Sagina procumbens</i>	
harkål <i>Lapsana communis</i>	krypven <i>Agrostis stolonifera</i>	
harmynta <i>Satureja acinos</i>	knytling <i>Herniaria glabra</i>	
harstarr <i>Carex ovalis</i>	kråklöver <i>Comarum palustre</i>	
hassel <i>Corylus avellana</i>	kråkvicker <i>Vicia cracca</i>	
hirsstarr <i>Carex panicea</i>	krypvide <i>Salix repens</i>	
humleblomster <i>Geum rivale</i>	kungsljus, obest. art <i>Verbascum thapsus</i>	
humlelusern <i>Medicago lupulina</i>	kungsmynta <i>Origanum vulgare</i>	
hundkäs <i>Anthriscus sylvestris</i>	kustbaldersbrå <i>Tripleurospermum maritimum</i>	
hundrova, obest. art <i>Bryonia alba</i>	kustruta <i>Thalictrum minus</i>	
hundstarr <i>Carex nigra</i>	kvickrot <i>Triticum repens</i>	
hundäxing <i>Dactylis glomerata</i>	kåltistel <i>Cirsium oleraceum</i>	
hårbjörnbär <i>Rubus camptostachys</i>	källört <i>Montia fontana</i>	
hårdsvingel <i>Festuca brevipila</i>	käringtand <i>Lotus corniculatus</i>	
hägg <i>Prunus padus</i>	kärrbräken <i>Thelypteris palustris</i>	
hästhov <i>Tussilago farfara</i>	kärrbräsmå <i>Cardamine pratensis ssp. paludosa</i>	
hönsarv <i>Cerastium fontanum</i>	kärrdunört <i>Epilobium palustre</i>	
höstaster <i>Aster novi-belgii</i>	kärrfibbla <i>Crepis paludosa</i>	
höstfibbla <i>Leontodon autumnalis</i>	kärrgröe <i>Poa trivialis</i>	
idegran <i>Taxus baccata</i>	kärrkavle <i>Alopecurus geniculatus</i>	
italiensk blåstjärna <i>Hyacinthoides italica</i>	kärrstjärnblomma <i>Stellaria palustris</i>	
italienskt rajgräs <i>Lolium multiflorum</i>	kärrsälting <i>Triglochin palustris</i>	
jolster <i>Salix pentandra</i>	kärrtistel <i>Cirsium palustre</i>	
jordgubbar <i>Fragaria x ananassa</i>	kärrvial <i>Lathyrus palustris</i>	
jordklöver <i>Trifolium campestre</i>	kärrviol <i>Viola palustris</i>	
jordreva <i>Glechoma hederacea</i>	lentåtel <i>Holcus mollis</i>	
jordrök <i>Fumaria officinalis</i>	lingonoxbär <i>Cotoneaster horizontalis</i>	
jättebalsamin <i>Impatiens glandulifera</i>	liten blåklocka <i>Campanula rotundifolia</i>	
jätteloka <i>Heracleum mantegazzianum</i>	liten femfingerört <i>Potentilla argentea var. demissa</i>	
jättenattljus <i>Oenothera erythrosepala</i>	liten kardborre <i>Arctium minus</i>	

liten sommarvicker *Vicia sativa* ssp. *nigra*
 ljunng Calluna vulgaris
 lomme Capsella bursa-pastoris
 luddhavre Helictotrichon pubescens
 luddlosta Bromus hordeaceus
 luddtätel Holcus lanatus
 luddnört Epilobium parviflorum
 luktsmåborre Agrimonia procera
 luktviole Viola odorata
 lundbräken Dryopteris dilatata
 lundelm Elymus caninus
 lundgröe Poa nemoralis
 lundtrav Arabis hirsuta
 lundvårlök Gagea spathacea
 långstarr Carex divulsa
 långsvingel Festuca gigantea
 läkevänderot Valeriana officinalis
 löktrav Alliaria petiolata
 lövbinda Fallopia dumetorum
 majbräken Athyrium filix-femina
 majsmörblomma Ranunculus auricomus
 majveronika Veronica serpyllifolia
 mandelblomma Saxifraga granulata
 mannagräs Glyceria fluitans
 mjuknäva Geranium molle
 mjölke Epilobium angustifolium
 munkrabarber Rheum rhaponticum
 murgrönsveronika Veronica hederifolia
 murreva Cymbalaria muralis
 mörkt kungsljus Verbascum nigrum
 nagelört Erophila verna
 nattglim Silene noctiflora
 nattskatta Solanum nigrum
 nejlikrot Geum urbanum
 nordbräken Dryopteris expansa
 nyponros Rosa dumalis
 nysört Achillea ptarmica
 näbbstarr Carex lepidocarpa
 nässelklocka Campanula trachelium
 ogräsmaskros Taraxacum sect. Ruderalia
 olvon Viburnum opulus
 ormöga Omphalodes verna
 oxel Sorbus intermedia
 penningblad Lysimachia nummularia
 penningört Thlaspi arvense
 pensé Viola x wittrockiana
 pepparrot Armoracia rusticana
 piggstarr Carex spicata
 pillerstarr Carex pilulifera
 pingstlilja Narcissus poeticus
 pipdån Galeopsis tetrahit
 plattstarr Carex disticha
 plattsäv Blysmus compressus
 plommon Prunus domestica
 plymspirea Aruncus dioicus
 pors Myrica gale
 praktlysing Lysimachia punctata
 prästkrage Leucanthemum vulgare
 puktörne Ononis spinosa ssp. Maritima
 pysslingmaskros Taraxacum platyglossum

NT

påsklilja Narcissus pseudonarcissus
 pärlhyacint Muscari botryoides
 päron Pyrus communis
 raggarrv Cerastium brachypetalum
 renfana Tanacetum vulgare
 revfingerört Potentilla reptans
 revsmörblomma Ranunculus repens
 rockentrav Arabis glabra
 rosendunört Epilobium hirsutum
 rosenval Lathyrus latifolius
 rotfibbla Hypochoeris radicata
 ryltåg Juncus articulatus
 rysk blåstjärna Scilla siberica
 rågvallmo Papaver dubium
 rättsvans Myosurus minimus
 röda vinbär Ribes rubrum
 röd hundrova Bryonia dioica
 rödklint Centaurea jacea
 rödkörvel Torilis japonica
 rödmalva Malva sylvestris
 rödmire Anagallis arvensis
 rödmålla Chenopodium rubrum
 rödnarv Spargularia rubra
 rödplister Lamium purpureum
 rödsvingel Festuca rubra
 rödven Agrostis capillaris
 röllika Achillea millefolium
 rönn Sorbus aucuparia
 rörfen Phalaris arundinacea
 rörsvingel Festuca arundinacea
 saltarv Honckenya peploides
 sandkrassing Teesdalia nudicaulis
 sandmaskros Taraxacum Erythrosperma
 sandnarv Arenaria serpyllifolia
 sandrör Ammophila arenaria
 sandstarr Carex arenaria
 sandvita Berteroa incana
 sengröe Poa palustris
 sibirisk björnlöka Heracleum sphondylium ssp. sibiricum
 silverpoppel Populus alba
 skatnäva Erodium cicutarium
 skogsbräken Dryopteris carthusiana
 skogsek Quercus robur
 skogsförgätmigej Myosotis sylvatica
 skogsklematis Clematis vitalba
 skogsklöver Trifolium medium
 skogsknipprot Epipactis helleborine
 skogslök Allium scorodoprasum
 skogsnarv Moehringia trinervia
 skogsnoppa Gnaphalium sylvaticum
 skogsvinbär Ribes rubrum ssp. rubrum
 skogsviole Viola riviniana
 skruvning Ruppia cirrhosa
 skuggnäva Geranium pyrenaicum
 skänkt mannagräs Glyceria notata
 slankstarr Carex flacca
 sloknunneört Corydalis pumila
 slokstarr Carex pseudocyperus
 slån Prunus spinosa

EN

smal femfingerört *Potentilla argentea* var. *decora*
 smalkaveldun *Typha angustifolia*
 sminkrot *Lithospermum arvense*
 smultron *Fragaria vesca*
 småborre *Agrimonia eupatoria*
 smånunneört *Corydalis intermedia*
 småvänderot *Valeriana dioica*
 smällglim *Silene vulgaris*
 smörblomma *Ranunculus acris*
 snärjmåra *Galium aparine*
 snöbär *Symphoricarpos albus* var. *laevigatus*
 snödroppe *Galanthus nivalis*
 sodaört *Salsola kali*
 sommargyllen *Barbarea vulgaris*
 sommarvicker (fodervicker) *Vicia sativa*
 sparvnäva *Geranium pusillum*
 sparvicker *Vicia tetrasperma*
 spenslig maskros *Taraxacum angustisquameum*
 spenslig ullört *Logfia minima*
 spetsbjörnbär *Rubus gothicus*
 spikblad *Hydrocotyle vulgaris*
 spjutmålla *Atriplex prostrata*
 sprängört *Cicuta virosa*
 spädmaskros *Taraxacum laetum*
 stillfrö *Descurainia sophia*
 stenros *Rosa canina*
 stinksyska *Stachys sylvatica*
 stjärnstarr *Carex echinata*
 stor bockrot *Pimpinella major* NT
 stor femfingerört *Potentilla argentea incanescens*
 stor käringtand *Lotus pedunculatus*
 stormåra *Galium album*
 storven *Agrostis gigantea*
 stor ängssyra *Rumex thyrsoflorus*
 strandklo *Lycopus europaeus*
 strandkål *Crambe maritima*
 strandlosta *Bromus hordeaceus* ssp. *thominii*
 strandråg *Leymus arenarius*
 strutbräken *Matteuccia struthiopteris*
 strätta *Angelica sylvestris*
 stubbtåg *Juncus compressus*
 styvmorsviol *Viola tricolor*
 stånds *Senecio jacobaea*
 sumpförgätmigej *Myosotis laxa* ssp. *caespitosa*
 sumpmåra *Galium uliginosum*
 sumpnoppa *Gnaphalium uliginosum*
 svalört *Ranunculus ficaria*
 svarta vinbär *Ribes nigrum*
 svartkämpar *Plantago lanceolata*
 svenskmålla *Chenopodium suecicum*
 svinmolke *Sonchus asper*
 svinrot *Scorzonera humilis*
 syltåg *Juncus tenuis*
 syren *Syringa vulgaris*
 sälg *Salix caprea*
 sötbjörnbär *Rubus plicatus*
 sötkörbär *Prunus avium*
 sötvedel *Astragalus glycyphyllos*
 tandad tomtskräppa *Rumex obtusifolius* ssp. *obtusifolius*
 tegelmaskros *Taraxacum fulvum*
 teveronika *Veronica chamaedrys*
 timotej *Phleum pratense*
 tjärblomster *Viscaria vulgaris*
 tjärmaskros *Taraxacum fasciatum*
 toppdån *Galeopsis bifida*
 topplösa *Lysimachia thyrsoflora*
 trampört *Polygonum aviculare*
 trift *Armeria maritima*
 trubbhagtorn *Crataegus monogyna*
 trädklöver *Trifolium dubium*
 trädgårdsveronika *Veronica persica*
 träjon *Dryopteris filix-mas*
 tulkört *Vincetoxicum hirundinaria*
 tusensköna *Bellis perennis*
 tuvknavel *Scleranthus annuus* ssp. *polycarpus*
 tuvåtäl *Deschampsia cespitosa*
 tysk lönn *Acer pseudoplatanus*
 tåg *Juncus*
 ullig kardborre *Arctium tomentosum*
 ungersk syren *Syringa josikaea*
 vanlig hundäxing *Dactylis glomerata* ssp. *glomerata*
 vanlig kärleksört *Hylotelephium telephium* ssp. *maximum*
 vanlig pilört *Persicaria lapathifolia* ssp. *pallida*
 vanligt ängsgröe *Poa pratensis* ssp. *pratensis*
 vass *Phragmites australis*
 vasstarr *Carex acuta*
 vattenmynta *Mentha aquatica*
 vattenmåra *Galium palustre*
 vattenmärke *Sium latifolium*
 vattenpilört *Persicaria amphibia*
 vattenskräppa *Rumex hydrolapathum*
 veketåg *Juncus effusus*
 videört *Lysimachia vulgaris*
 vildmorot *Daucus carota*
 vildpersilja *Aethusa cynapium*
 vingmaskros *Taraxacum alatum*
 vintergäck *Eranthis hyemalis*
 vippstarr *Carex paniculata*
 vit björnlöka *Heracleum sphondylium* ssp. *sphondylium*
 vitblåra *Silene latifolia* ssp. *alba*
 vitgröe *Poa Annua*
 vitklöver *Trifolium repens*
 vitknavel *Scleranthus perennis*
 vitmåra *Galium boreale*
 vitplister *Lamium album*
 vitsippa *Anemone nemorosa*
 vittätel *Aira caryophylla* VU
 vresros *Rosa rugosa*
 vårarv *Cerastium semidecandrum*
 vårbrodd *Anthoxanthum odoratum*
 vårförgätmigej *Myosotis stricta*
 vårklynne *Valerianella locusta*
 vårlok *Gagea lutea*
 vårstarr *Carex caryophylla*
 vårstjärna *Scilla forbesii*
 vårtbjörk *Betula pendula*
 vårtätel *Aira praecox*
 vårtörel *Euphorbia cyparissias*
 vårvicker *Vicia lathyroides*

våtarv *Stellaria media*
 väddklint *Centaurea scabiosa*
 vägmålla *Atriplex patula*
 vägsenap *Sisymbrium officinale*
 vägtistel *Cirsium vulgare*
 vägtåg *Juncus bufonius*
 vätteros *Lathraea squamaria*
 åkerbinda *Fallopia convolvulus*
 åkerfräken *Equisetum arvense*
 åkerförgätmigej *Myosotis arvensis*
 åkerkulla *Anthemis arvensis*
 åkermolke *Sonchus arvensis*
 åkerrödtoppa *Odontites vernus*
 åker x styvmorsviol *Viola arvensis x tricolor*
 åkertistel *Cirsium arvense*
 åkervinda *Convolvulus arvensis*
 åkerviol *Viola arvensis*
 åkervädd *Knautia arvensis*
 äkta fläder *Sambucus nigra*
 äkta förgätmigej *Myosotis scorpioides*
 äkta johannesört *Hypericum perforatum*
 älggräs *Filipendula ulmaria*
 ängsbräsma *Cardamine pratensis*
 ängsfryle *Luzula multiflora*
 ängsgröe *Poa pratensis*
 ängshaverrot *Tragopogon pratensis*
 ängshavre *Helictotrichon pratense*
 ängskavle *Alopecurus pratensis*
 ängsstarr *Carex hostiana*
 ängssvingel *Festuca pratensis*
 ängssyra *Rumex acetosa*
 ängsull *Eriophorum angustifolium*
 ängsviol *Viola canina*
 ängsvårlök *Gagea pratensis*
 ängsvädd *Succisa pratensis*
 ärenpris *Veronica officinalis*

Svampar

Artlista enligt Sven-Åke Hansson

Art Latinskt namn

Acrospermum compressum
Agrocybe pediades
Albotricha acutipila
Amanita rubescens
Amanita vaginata
Antrodiella semisupina
Aporhytisma urticae
Ascobolus crenulatus
Auricularia auricula-judae
Basidioradulum radula
Belonopsis retincola
Bertia moriformis
Bolbitius titubans
Boletus chrysenteron
Boletus porosporus
Boubovia luteola
Byssomerulius corium
Calloria neglecta
Calocera cornea

Calvatia gigantea
Calycellina populina
Calyptrella capula
Capronia pilosella
Ceriporia purpurea
Ceriporia reticulata
Chaetosphaeria myriocarpa
Clavaria falcata
Clavulina cristata
Clavulina rugosa
 NT *Clavulinopsis helveola*
Clavulinopsis luteoalba
Clitocybe candicans
Clitopilus hobsonii
Clitopilus scyphoides
Collybia dryophila
Collybia ocior
Coniochaeta velutina
Conocybe arrhenii
Conocybe subpallida
Coprinus atramentarius
Coprinus disseminatus
Coprinus domesticus
Coprinus krieglsteineri
Coprinus kuehneri
Coprinus leiocephalus
Coprinus micaceus
Coprinus phaeosporus
 NT *Coprinus plicatilis*
Crepidotus cesatii
Crepidotus inhonestus
Cristinia helvetica
Crocicreas coronatum
Crocicreas cyathoideum
Crucibulum laeve
Cryptosphaeria eunomia NT
Cylindrobasidium laeve
Dacrymyces lacrymalis
Dacrymyces stillatus
Daedaleopsis confragosa
Daldinia sp.
 R *Datronia mollis*
Diaporthe arctii
Diatrype bullata
Diatrype stigma s.lat.
Diatrypella favacea
Diatrypella verruciformis
Didymosphaeria oblitescens
Endoxyla cirrhosa
Entoloma hebes
Entoloma rhodopolium
Entoloma rusticoides
Erysiphe heraclei
Eutypella prunastri
Eutypella stellulata NT
Exidia glandulosa
Fenestella media
Flammulina velutipes
Fomes fomentarius
Fomitopsis pinicola

<i>Ganoderma applanatum</i>		<i>Leccinum scabrum</i>
<i>Geastrum corollinum</i>	EN	<i>Leccinum variicolor</i>
<i>Globulicium hiemale</i>		<i>Lepiota fulvella</i>
<i>Glyphium elatum</i>		<i>Lepiota oreadiformis</i>
<i>Gnomonia rostellata</i>		<i>Lepiota subalba</i>
<i>Gymnopilus penetrans</i>		<i>Lepista sordida</i>
<i>Gymnosporangium clavariiforme</i>		<i>Leptosphaeria acuta</i>
<i>Gymnosporangium fuscum</i>		<i>Leptosphaeria agnita</i>
<i>Hapalopilus rutilans</i>		<i>Leptosphaeria doliolum</i>
<i>Hemimycena cucullata</i>		<i>Lophiostoma fuckelii</i>
<i>Hohenbuehelia fluxilis</i>		<i>Lophiostoma macrostomum</i>
<i>Hohenbuehelia mastrucata</i>		<i>Lophiotrema vagabundum</i>
<i>Hygrocybe ceracea</i>		<i>Macrocystidia cucumis</i>
<i>Hygrocybe lepida</i>		<i>Macrolepiota rhacodes s.str.</i>
<i>Hygrocybe virginea</i>		<i>Marasmiellus ramealis</i>
<i>Hymenochaete tabacina</i>		<i>Marasmiellus vaillantii</i>
<i>Hymenoscyphus albidus</i>		<i>Marasmius epiphyllus</i>
<i>Hymenoscyphus caudatus</i>		<i>Marasmius limosus</i>
<i>Hymenoscyphus fructigenus</i>		<i>Marasmius oreades</i>
<i>Hymenoscyphus herbarum</i>		<i>Marasmius rotula</i>
<i>Hymenoscyphus imberbis</i>		<i>Marasmius scorodonius</i>
<i>Hymenoscyphus phyllophilus</i>		<i>Marasmius torquescens</i>
<i>Hymenoscyphus rokebyensis</i>		<i>Massariosphaeria alpigena</i>
<i>Hymenoscyphus scutula</i>		<i>Megacollybia platyphylla</i>
<i>Hymenoscyphus virgultorum</i>		<i>Megalocystidium luridum</i>
<i>Hyphodontia alutaria</i>		<i>Melanomma pulvis-pyrius</i>
<i>Hyphodontia arguta</i>		<i>Melanomma purpureum</i>
<i>Hyphodontia crustosa</i>		<i>Melanotus phillipsii</i>
<i>Hyphodontia sambuci</i>		<i>Merismodes anomalus</i>
<i>Hypholoma fasciculare</i>		<i>Mollisia cinerea coll.</i>
<i>Hypochnicium bombycinum</i>		<i>Mollisia clavata</i>
<i>Hypochnicium erikssonii</i>		<i>Mollisia coeruleans</i>
<i>Hypochnicium lundellii</i>		<i>Mollisia ligni</i>
<i>Hypochnicium vellereum</i>		<i>Mollisia melaleuca</i>
<i>Hypocrea aureoviridis</i>		<i>Mollisia pastinacae</i>
<i>Hypoderma commune</i>		<i>Monilinia fructigena</i>
<i>Hypomyces microspermus</i>		<i>Mycena abramsii</i>
<i>Hypoxylon fuscum</i>		<i>Mycena acicula</i>
<i>Hypoxylon rubiginosum</i>		<i>Mycena crocata</i>
<i>Hysterium acuminatum</i>		<i>Mycena galericulata</i>
<i>Inocybe asterospora</i>		<i>Mycena haematopus</i>
<i>Inocybe cookei</i>		<i>Mycena minutula</i>
<i>Inocybe fuscidula</i>		<i>Mycena niveipes</i>
<i>Inocybe geophylla</i>		<i>Mycena polygramma</i>
<i>Inocybe maculata</i>		<i>Mycena rubromarginata</i>
<i>Inocybe mixtilis</i>		<i>Mycena saccharifera</i>
<i>Inocybe napipes</i>		<i>Mycena sanguinolenta</i>
<i>Inocybe rimosa</i>		<i>Mycena speirea</i>
<i>Inonotus radiatus</i>		<i>Mycena stylobates</i>
<i>Iodophanus carneus</i>		<i>Mycena vitilis</i>
<i>Laccaria laccata</i>		<i>Myxarium nucleatum</i>
<i>Lachnella villosa</i>		<i>Nectria cinnabarina</i>
<i>Lachnum controversum</i>		<i>Nectria pseudopeziza</i>
<i>Lactarius pyrogalus</i>		<i>Nemania serpens</i>
<i>Lactarius subdulcis</i>		<i>Nitschkia grevilleii</i>
<i>Lactarius torminosus</i>		<i>Oligoporus subcaesius</i>
<i>Laetiporus sulphureus</i>		<i>Omphalina fibula</i>
<i>Lasiosphaeria hirsuta</i>		<i>Ophiobolus acuminatus</i>
<i>Lasiosphaeria ovina</i>		<i>Orbilina delicatula</i>
<i>Lasiosphaeria spermoides</i>		<i>Orbilina inflatula</i>

Paxillus involutus
Peniophora cinerea
Peniophora incarnata
Peniophora limitata
Peniophora lycii
Peniophora quercina
Peziza michelii
Peziza succosella
Pezizella discreta
Phaeomarasmium erinaceus
Phaeosphaeria graminis
Phallus impudicus
Phellinus ferreus
Phellinus ferruginosus
Phellinus pomaceus
Phlebia radiata
Pholiota mutabilis
Pholiota squarrosa
Phragmidium mucronatum
Pleurotus ostreatus
Pluteus atricapillus
Pluteus cyanopus
Pluteus salicinus
Polydesmia pruinosa
Polyporus squamosus
Polyporus varius
Propolis versicolor
Psathyrella candolleana
Psathyrella lacrymabunda
Psathyrella pygmaea
Pseudovalsaria foedans
Puccinia adoxae
Puccinia allii
Puccinia coronata
Pulvinula constellatio
Radulomyces confluens
Resupinatus applicatus
Resupinatus trichotis
Reticularia lycoperdon
Rhodocybe gemina
Rosellinia aquila
Rosellinia subsimilis
Russula aeruginea
Russula albonigra
Russula cyanoxantha
Russula delica
Russula foetens
Russula gracillima
Russula ionochlora
Russula nitida
Russula pectinatoides
Russula versicolor
Rutstroemia lindaviana
Schizopora paradoxa
Scleroderma bovista
Scutellinia scutellata
Skeletocutis nivea
Sowerbyella radiculata
Sphaerobolus stellatus
Steccherinum fimbriatum

Stereum hirsutum
Stereum rugosum
Stropharia cyanea
Stropharia pseudocyanea
Tapesia hydrophila
Taphrina padi
Taphrina pruni
Tarzetta catinus
Tomentella subtestacea
Trametes hirsuta
Trametes ochracea
Trametes versicolor
Tremella mesenterica
Trichaster melanocephalus
Tricholoma fulvum
Tricholoma scalpturatum
Trichopeziza sulphurea
Tubaria dispersa
Tubaria furfuracea
Tubaria pellucida
Typhula phacorrhiza
Typhula setipes
Urceolella carestiana
Uromyces trifolii
Valsa ceratophora
Vascellum pratense
Vuilleminia comedens
Vuilleminia coryli
Vuilleminia cystidiata
Xylaria hypoxylon
Zignoella fallax

NT

Fåglar

Artlista enligt Mikael Jönsson

Art	Latinskt namn	R
Backsvala	<i>Riparia riparia</i> . Observerad	NT
Bergfink	<i>Fringilla montifringilla</i> . Observerad	
Bivråk	<i>Pernis apivorus</i> . Observerad	VU
Björktrast	<i>Turdus pilaris</i> . Häckar	
Blå Kärrhök	<i>Circus cyaneus</i> . Observerad	NT
Blåhake	<i>Luscinia svecica</i> . Observerad	
Blåmes	<i>Parus caeruleus</i> . Häckar	
Bläsand	<i>Anas penelope</i> . Observerad	
Bläsgås	<i>Anser albifrons</i> . Observerad	
Bofink	<i>Fringilla coelebs</i> . Häckar.	
Brun Kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i> . Observerad	
Domherre	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> . Observerad	
Dubbeltrast	<i>Turdus viscivorus</i> . Observerad	
Duvhök	<i>Turdus viscivorus</i> . Observerad	
Ejder	<i>Somateria mollissima</i> . Observerad	NT
Enkelbeckasin	<i>Gallinago gallinago</i> . Observerad	
Entita	<i>Parus palustris</i> . Observerad	
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i> . Häckar	
Fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i> . Observerad	
Fiskmås	<i>Larus canus</i> . Observerad	
Fjällvråk	<i>Buteo lagopus</i> . Observerad	NT
Gluttsnäppa	<i>Tringa nebularia</i> . Observerad	
Gransångare	<i>Phylloscopus collybita</i> . Häckar	
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i> . Häckar vissa år.	

Grå Flugsnappare <i>Muscicapa striata</i> . Observererad		Skrattmåsar <i>Larus ridibundus</i> . Observererad	
Grågås <i>Anser anser</i> . Observererad		Sommargylling <i>Oriolus oriolus</i> . 1 Fynd	EN
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i> . Observererad		Sparvhök <i>Accipiter nisus</i> . Observererad	
Gråsiska <i>Carduelis flammea</i> . Häckar		Spillkråka <i>Dryocopus martius</i> . Observererad	
Gråtrut <i>Larus argentatus</i> . Observererad	NT	Stare <i>Sturnus vulgaris</i> . Häckar.	
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i> . Häckar		Steglits <i>Carduelis carduelis</i> . Häckar	
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i> . Observererad	NT	Stenfalk <i>Falco columbarius</i> . Observererad	
Grönfink <i>Carduelis chloris</i> . Häckar		Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i> . Observererad	
Gröngöling <i>Picus viridis</i> . Observererad		Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i> . Trolig häckning	
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i> . Observererad		Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i> . Observererad	
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i> . Observererad		Storskrake <i>Mergus merganser</i> . Observererad.	
Gulärla <i>Motacilla flava</i> . Observererad		Storspov <i>Numenius arquata</i> . Observererad	VU
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i> . Häckar		Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i> . Observererad	
Gök <i>Cuculus canorus</i> . Häckar.		Större Hackspett <i>Dendrocopos major</i> . Häckar	
Havstrut <i>Larus marinus</i> . Observererad		Större Strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i> . Observererad	
Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i> . Observererad	NT	Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i> . Häckar	
Hussvala <i>Delichon urbicum</i> . Observererad		Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i> . Häckar	
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i> . Häckar	VU	Sydnäktergal <i>Luscinia megarhynchos</i> . 1 Fynd	
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i> . Häckar		Sånglärka <i>Alauda arvensis</i> . Häckar	NT
Järnsparv <i>Prunella montanella</i> . Häckar		Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i> . Observererad	
Kaja <i>Corvus monedula</i> . Häckar		Sädesärta <i>Motacilla alba</i> . Häckar	
Kanadagås <i>Branta canadensis</i> . Observererad		Sädgås <i>Anser fabalis</i> . Observererad	NT
Knipa <i>Bucephala clangula</i> . Observererad		Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i> . Häckar	
Knölsvan <i>Cygnus olor</i> . Observererad		Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> . Häckar.	
Koltrast <i>Turdus merula</i> . Häckar		Talgoxe <i>Parus major</i> . Häckar	
Kornknarr <i>Crex crex</i> . Observererad	NT	Talltita <i>Parus montanus</i> . 1 fynd	
Korp <i>Corvus corax</i> . Observererad		Taltrast <i>Turdus philomelos</i> . Häckar	
Kricka <i>Anas crecca</i> . Observererad		Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i> . Häckar vissa år	
Kråka <i>Corvus corone</i> . Observererad		Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i> . Observererad	
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i> . Observererad		Tornseglare <i>Apus apus</i> . Observererad	NT
Kärmsångare <i>Acrocephalus palustris</i> . Häckar		Trana <i>Grus grus</i> . Observererad	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i> . Observererad		Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i> . Häckar	
Lappsparv <i>Calcarius lapponicus</i> . Observererad		Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i> . Häckar	
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i> . Observererad		Trädlärka <i>Lullula arborea</i> . Observererad	
Lärkfalk <i>Falco subbuteo</i> . Observererad		Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i> . Observererad	
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i> . Häckar		Törnsångare <i>Sylvia communis</i> . Häckar	
Mindre Flugsnappare <i>Ficedula parva</i> . Observererad	NT	Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i> . Häckar	
Mindre Hackspett <i>Dendrocopos minor</i> . Observererad	NT	Vitkindad Gås <i>Branta leucopsis</i> . Observererad	
Mindre Korsnäbb <i>Loxia curvirostra</i> . Observererad		Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i> . Observererad	
Nattskärna <i>Caprimulgus europaeus</i> . Observererad	NT	Ärtsångare <i>Sylvia curruca</i> . Häckar	
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i> . Häckar.			
Nötkråka <i>Nucifraga caryocatactes</i> . Observererad	NT		
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i> . Observererad			
Nötväcka <i>Sitta europaea</i> . Häckar			
Ormvråk <i>Buteo buteo</i> . Observererad			
Pilfink <i>Passer montanus</i> . Häckar			
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i> . Observererad	EN		
Ringduva <i>Columba palumbus</i> . Häckar			
Råka <i>Corvus frugilegus</i> . Observererad			
Rödbena <i>Tringa totanus</i> . Observererad			
Rödglada <i>Milvus milvus</i> . Observererad			
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i> . Häckar			
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i> . Observererad			
Rödstrupig Piplärka <i>Anthus cervinus</i> . Observererad	VU		
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i> . Observererad			
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i> . Häckar			
Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i> . Observererad			
Sjöorre <i>Melanitta nigra</i> . Observererad			
Skata <i>Pica pica</i> . Häckar			
Skogsduva <i>Columba oenas</i> . Observererad.			

Insekter

Artlista enligt Mikael Sörenson

Art Latinskt namn

R

Bandsandbi *Andrena flavipes* (Panz.)
Bankfiltbi *Epeolus variegatus* (L.)
Blåklocksbi *Melitta haemorrhoidalis* (F.)
Brokgökbi *Nomada fucata* (Panz.)
Bronssmalbi *Lasioglossum morio* (F.)
Dvärgsmalbi *Lasioglossum minutissimum* (K.)
Gulhornssmalbi *Lasioglossum fulvicorne* (K.)
Gyllensandbi *Andrena nigroaenea* (Kirby)
Hagsmalbi *Lasioglossum leucozonium* (Schr.)
Hagtornsandbi *Andrena carantonica* (Per.)
Hästblodbi *Sphecodes ephippius* (L.)
Järngökbi *Nomada ferruginata* (L.)
Kamcitronbi (LAN) *Hylaeus pectoralis* (Först.)
Klubbmurarbi *Hoplitis claviventris* (Thoms.)
Knölblodbi *Sphecodes gibbus* (L.)

Korthornscitronbi *Hylaeus brevicornis* (Nyl.)
 Krusbärssandbi *Andrena varians* (K.)
 Ljunggökbi *Nomada rufipes* (F.)
 Lundgökbi *Nomada ruficornis* (L.)
 Majgökbi *Nomada marshamella* (K.)
 Metallbandbi *Halictus tumulorum* (L.)
 Metallmurarbi *Osmia caerulescens* (L.)
 Mysksmalbi *Lasioglossum calceatum* (Scop.)
 Oljebi *Macropis europaea* (Warn.)
 Prästkragesidenbi *Colletes daviesanus* (Smith)
 Rävсандbi *Andrena haemorrhoa* (F.)
 Rödmurarbi *Osmia rufa* (L.)
 Rödsandbi *Andrena fulva* (Müll.)
 Sammetsblodbi *Sphecodes crassus* (Thoms.)
 Sandsmalbi *Lasioglossum sexstrigatum* (Schenk) NT
 Skensmalbi *Lasioglossum semilucens* (Alfk.)
 Skogsgökbi *Nomada panzeri* (Lep.)
 Släntblodbi *Sphecodes geofrellus* (K.)
 Smågökbi *Nomada flavoguttata* (K.)
 Småsandbi *Andrena minutula* (K.)
 Sommarsandbi *Andrena nigriceps* (K.)
 Veronikasandbi *Andrena semilaevis* (Per.)
 Vickertapetsarbi *Megachile willughbiella* (K.)
 Vårsandbi *Andrena praecox* (Scop.)
 Vårsidenbi *Colletes cunicularius* (L.)
 Vädssandbi *Andrena hattorfiana* (F.) NT
 Ängssmalbi *Lasioglossum albipes* (F.)
 Äppelsandbi *Andrena helvola* (L.)
 Ärgsmalbi *Lasioglossum leucopus* (K.)

Knölköttflugan *Agria mamillata* (Pand.)
Brachicoma devia (Fall.)
Sarcophaga pumila (Meig.)
Sarcophaga crassimargo (Pand.)
Sarcophaga depressifrons (Zett.)
Sarcophaga haemorrhoa (Meig.)
Sarcophaga sinuata (Meig.)
Sarcophaga incisilobata (Pand.)
Sarcophaga nigriventris (Meig.)
Sarcophaga variegata (Scop.)
Sarcophaga lehmanni (Müll.)
Sarcophaga carnaria (L.)
Sarcophaga subvicina Rohd.

Cylinderspetsvivel *Apion simum* (Germ.)
 Juvellöpare *Agonum sexpunctatum* (L.)
 Kortvingen *Lesteva sicula* ssp. *Heeri* (Fauv.)
 Ristbaggen *Anaspis maculata* (Geoff.)
 Sköldlockespindel *Trogulus tricarinatus* (L.) NT
 Turkospetsvivel *Apion astragali* (Payk.)
 Vasslöpare *Odancantha melanura* (L.)

Grodor och kräldjur

Art Latinskt namn

Vanlig groda *Rana temporaria*
 Vanlig padda *Bufo bufo*
 Mindre vattensalamander *Lissotriton vulgaris*
 Skogsödlå *Zootoca vivipara*
 Snok *Natrix natrix*

R - Artdatabankens rödlista 2010

Kunskapsbrist DD
 Försvunnen RE
 Akut hotad CR
 Starkt hotad EN
 Sårbar VU
 Missgynnad NT

NT

NT

R